Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA

magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 50, martie 2008

Dacia Magazin

50

EDITORIAL

La aniversare

Vladimir BRILINSKY

„DACIA MAGAZIN” a împlinit 50 de numere de la apariție. Este mult? Este puțin? Greu de spus. Dacă privim peisajul media din România, cu reviste care apar și dispar după câteva apariții, putem spune că 50 reprezintă o performanță. Dar, dacă ne gândim că scopul pentru care această revistă s-a născut, este departe de a fi atins și că mai avem multe de făcut, atunci se cheamă că această jumătate de sută este totuși puțin. Am pornit la drum cu intenția de a trage un semnal de alarmă asupra falsității unei istorii pe care am fost și suntem nevoiți să o digerăm de trei secole. Este prea mult!

Venise timpul să spunem adevărul!

Ne-a fost piatră de temelie, pe cât de incitantul, pe atât de profundul titlu al cărții doctorului Napoleon Săvescu, **NOI NU SUNTEM URMAȘII ROMEI** și, de pe această temelie încolo, totul a decurs de la sine. Ne-am luat la trântă cu dogmele istorice și cu încăpățânarea unora de a refuza dialogul constructiv. Uneori am pierdut, dar de cele mai multe ori am câștigat. Iar câștigul nostru s-a materializat în trezirea unor conștiințe. L-am omagiat pe Eminescu, dac pursânge al valorii spirituale supreme românești. Am plâns pe ruinele Sarmisegetusei de batjocura la care este supusă vestita cetate. Și ne-am bătut, prin cuvinte, cu cei care într-un suveran dispreț, din scaune înalte, ignorau rănile capitalei dacilor. Am scos la lumină documente, unele necunoscute până acum, unele ignorate, iar altele ascunse intenționat, documente care aduc dovezi despre adevărata identitate a poporului român. Am promovat descoperiri noi, făcute nu numai de oameni de știință îndreptățiți și plătiți să o facă, ci și de autodidacți cu patima dacică sădită onest în suflet. Am sărit la gâtul celor care, la 1.900 de ani de la moartea lui Decebal, în loc să comemoreze acest eveniment, organizau hidoase și nefirești serbări închinate cotropitorului împărat Traian. Suntem singura publicație din România care, consecvent și adunând meticulos în timp îndelungat probe incontestabile, am susținut, de la început, în mod profesionist, autenticitatea brățărilor de aur ale dacilor. Fără a face un titlu de glorie din asta, am devenit o serioasă sursă bibliografică în lucrări de specialitate din țară și străinătate.

Ne-am făcut dușmani, dar în comparație cu prietenii pe care i-am dobândit, primii sunt o cantitate neglijabilă. Există încă mulți care nu au înțeles că în paginile revistei noi judecăm și analizăm fapte, nu oameni. Nu urâm și nu disprețuim pe nimeni, dar nu putem sta cu mâna în sân când vedem gafe impardonabile săvârșite de mai marii noștri culturnici. Cei care au înțeles că dialogul sincer și deschis este o bună unealtă în scrierea corectă a istoriei ne-au devenit din adversari de temut, prieteni respectați, chiar dacă unele diferende de opinie persistă între noi. Așa cum în senatul de la Roma se auzea, temător și în șoaptă, întrebarea „Ce mai știți despre daci?”, tot așa la Ministerul Culturii și în alte unități ale sale, revista se citește pe sub birouri, de frica șefilor încondeiați. Nu puțini sunt aceia care, citind revista, se simt ușurați și răzbunați pentru lucrurile pe care le gândesc, dar pe care nu le pot rosti cu voce tare din cauza acelorași răzbunători șefi.

Am făcut, ce-i drept, și greșeli. Fără intenție. Pe toate, dacă a fost cazul, ni le-am asumat. La fel cum ne-am savurat și succesele. Toate acestea le-am făcut în 50 de numere, în aproape 4 ani de zile și, comparând minusurile cu plusurile, vedem că plusurile domină copios. Și asta ne bucură. Este un semn al succesului asumat. Succesul unei întregi echipe catalizate în jurul aceluiași om deschis și iubitor de adevăr istoric dacic, acea inimă care bate cu gândul la Dacia, doctorul Napoleon Săvescu.

De la „*Magazinu istoric pentru Dacia*” din secolul trecut la „*Dacia Magazin*” de astăzi, conștiința continuă să ne angajeze pe drumul dificil, dar cu atât mai pasionant, al dezvăluirii adevărului.

Cu ocazia aniversării a **cincizeci de ani** de la prima apariție a **„Daciei Magazin”,** se cuvine să mulțumim tuturor colaboratorilor care au trudit pe baricadele revistei, fiindcă ei au înțeles că niciun efort nu este prea mare pentru a contribui la descoperirea, scrierea și promovarea adevăratei istorii a strămoșilor noștri.

Jurnal sentimental

Călătorie în Dacia, țara zeilor

Motto : Legendele sunt un izvor permanent de cunoaştere a vieţii şi a credinţei populare din timpuri străvechi.

O călătorie de cercetare, la fața locului, a trecutului îndepărtat al patriei mele – măreața Dacie – mi-a adus revelații uluitoare pe care sufletul meu însetat de adevăr şi dreptate le-a primit cu recunoştință şi infinită mândrie.

Dr. Napoleon SĂVESCU

A fost o plăcere să-l cunosc nu numai pe generalul Dragomir, dar şi pe profesorul Vasile Rudan. I-am întâlnit aici, în fața porții dacilor. Împreună, un profesor şi un general îndrăgostiți de…daci! A fost o superbă revelație!.....

(Continuare din numărul trecut)

Am mers împreună la o cabană din apropiere în care generalul şi profesorul se cazaseră. Îi spunea cabanei „La Istrate", o gazdă primitoare şi pusă pe vorbă tot timpul. Acolo, cu inimile deschise şi cu o mândrie nedisimulată, liberi de orice constrângere, am discutat cu entuziasm despre daci şi iarăşi despre daci.

– Pot să vă întreb cum vă numiți, domnule general?

– Sigur că da. Dragomir, Dragomir mă cheamă. Vasile Dragomir.

– Şi de câți ani sunteți îndrăgostit de daci?

– Dintotdeauna, aş putea spune. De când am început să judec şi să-mi pun întrebări. Dacii sunt părinții părinților părinților părinților mei şi nu pot avea pentru ei alt fel de simțăminte decât cele menționate de dumneavoastră, şi asta de când i-am descoperit în şcoala primară, în cărțile de istorie.

– Şi cu Traian cum rămâne?

– Domnule doctor, să lăsăm gluma la o parte. Traian nu ne reprezintă pe noi şi nici n-a făcut-o vreodată. El nu are nimic de-a face cu poporul daco-român, nefiind altceva decât un cuceritor de moment al câtorva kilometri din marea Dacie. Să nu ne lăsăm păcăliți de propaganda unor politicieni ori a unor istorici corupți sau inconştienți.

– Îmi place cum vorbiți şi vă mulțumesc pentru cele spuse. Aceleaşi convingeri le am şi eu. Aş dori să vă întreb: prin ce credeți că se caracterizează civilizația dacică de aici?

– Vreau să vă spun ceva. Civilizația dacică nu e reprezentată numai de Sarmisegetusa, Costeşti, Blidaru şi ce s-a descoperit prin săpături…pe 200 metri. *Aici se află un colos al unei civilizații vechi de peste 10.000 de ani.* Este o civilizație materializată prin ceva ce e caracteristic numai ei, acestei civilizații dacice. Eu mă pricep la două lucruri: ştiință concretă – în cazul meu, geodezie, cartografie – şi militărie.

– Am înțeles că dumneavoastră considerați că aici se găseşte *«buricul de fier al pământului».*

– Da, la noi în țară se află punctul geofizic cel mai înalt şi el este vârful Muntelui Godeanu, muntele sacru al dacilor.

– Domnule general, nu intenționez niciun moment ca discuția noastră să pară un simplu interviu şi nimic mai mult, dar bucuria de a vă fi întâlnit este mult prea mare şi şansa de a afla lucruri noi de la dumneavoastră este atât de tentantă, încât nu pot rata această deschidere pe care ne-o arătați tuturor. Dumneavoastră sunteți o personalitate ştiințifică şi de aceea îmi permit să vă rog să ne spuneți ce implicație are faptul că punctul geofizic cel mai înalt este vârful Muntelui Godeanu.

– Vă răspund cu plăcere. Având în vedere punctul gravitațional al pământului, valorile metrice ale dimensiunilor pământului sunt modificate din cauza câmpului gravitațional, dar şi datorită structurilor interne, la un moment dat, dacă ai forma unui corp de rotație pământesc matematic. Forma pe care noi o avem ca bază pentru hărți, forma matematică, se modifică la suprafață prin nişte ondulații care dau forma fizică a pământului. Am scris o carte despre asta. Cartea am publicat-o în timpul comunismului, acolo, în Vest. Astfel, modelul geofizic românesc s-a făcut

cunoscut în lume iar acum vesticii umblă cu sateliții şi fac comparații cu geolitul nostru şi nu le vine să creadă că Noi am făcut asta pe cale astro-geodezică şi gravitistică. Am unit tot ce era în țara noastră, ca măsurători de înaltă precizie, iar în final am publicat trei cărți despre aceste ondulații: una se intitulează «*Harta cu ondulația geolidului*», a doua se cheamă «*Harta cu componenta din est la verticala pe un meridian*» şi a treia e «*Harta cu deviația de la verticală în planul vertical*». Deci trei elemente esențiale creează locul geometric al formei fizice (absolute), al formei Pământului, datorită atracției universale. Deci, atenție, aici, în zona aceasta, se găseşte punctul cel mai înalt geo-magnetic. Să mori de râs, cum se zice românește. În loc să fie pe undeva, prin Munții Făgăraş ori în Munții Parângului, îl găsim aici, pe Muntele Godeanu. Aici este nodul acela de fier formidabil care creează un câmp magnetic atât de puternic iar densitatea interiorului e atât de mare, încât câmpul gravitațional capată ondulații. Asta e ciudățenia: că nu mai avem în țară aşa puncte înalte şi că avem şi un ciudat invers, cu semn negativ. De exemplu, la noi, în mijlocul Bărăganului, dacă mergi spre Râmnicu Sărat, trecând de Buzău, Focşani, până la Adjud şi, pe urmă, dincolo, pe brațul Dunării, până la Galați, Brăila, Urziceni, închizându-se pe la Buzău, este un **punct de atracție magnetică negativă, cel mai jos din țară.** Astfel că Dunărea noastră curge ca pe o streaşină, având tendința să intre în gaura asta, aici. Aici, în această zonă, este deficitul de masă. Au existat doi români, două genii curate, cu care mă mândresc şi pe care-mi face plăcere să-i pomenesc, dar care, din păcate, au murit. Eu eram maior pe atunci. Pe unul îl cheama *Diaconu* şi este autorul cărții cu «*ondulația geolidului*» iar celălalt este *Mihăilescu*, coautor la cartea asta de care vă spun.

– Cum se numeşte cartea?

– «Teoreticul pământului», tradusă în limba engleză la editura «Elsevira». S-a vândut cu 450-500 de dolari bucata. Se vinde şi acum şi se află în toate academiile de ştiință din lume şi în bibliotecile importante, nu pentru inginerii de rând, ci pentru oamenii de ştiință.

– Şi despre Sarmi-Seget-Usa ce îmi puteți spune?

– Se umbla cu escavatul prin ea, domnule! Să vă duceți la poarta de vest din Sarmisegetusa şi o să vedeți cum au băgat cupa de escavator şi au distrus ceramică de valoare milenară. Pe urmă şi-au astupat prostia... Poate să mă audă

Muncelul şi Godeanu sub povara anilor

Vârful Godeanu, cel mai înalt punct geofizic

şi Dumnezeu din cer, că nu mi-e frică de nimeni... Îi acuz pe oamenii de ştiinţă «români», oameni care vin cu pretenţia că au găsit aici nu ştiu ce şi care fac nişte afirmaţii de mi-au rupt urechea. Am fost odată cu un profesor de la Cambridge... L-am întâlnit în Bulgaria, l-am adus la Bucureşti şi i-am ţinut un logos despre **astronomia la daci**, despre măsurătorile de la Sarmisegetusa, despre *blocurile de andezit aranjate ca repere astronomice*, iar dânsul nu putea înţelege de ce noi, românii, nu le facem publice în conferinţe internaţionale, în publicaţii de specialitate. Mărturisesc că nu am ştiut ce să-i răspund, am plecat capul şi m-am gândit la savanţii şi profesorii noştri de istorie şi arheologie, la iresponsabilitatea de care dau dovadă.

– Ce ştiţi despre astronomia dacică?

– Odată, eu am demonstrat, prin măsurători concrete, profesional făcute, cu aparatură precisă, că *dacii aveau cunoştinţe astronomice, cum numai la maya le-am mai întâlnit.*

– Şi ce aţi determinat?

– Că dacii cunoşteau precis direcţia nordului, aveau cunoştinţe matematice de determinare a unei poziţii geografice iar cunoştinţele lor astronomice depăşesc orice imaginaţie.

– Corecţiile..., aţi făcut corecţiile în concordanţă cu mileniul în care au trăit ei, dacii?

– Altfel nici nu se putea.

– Despre sanctuarul lui Aplu, ce îmi puteţi spune?

– Vă referiţi la discul de andezit?

– Da, acel disc uriaş, împărţit în zece porţiuni identice.

– Şi numele de Aplu...?

– Numele zeului dac, preluat mai târziu de greci şi de romani sub numele de Apolo, cum de altfel au «împrumutat» de la noi majoritatea panteonului mitologic... Acel disc cu acea limbă uriaşă, ca de ceasornic, era o «limbă dacică» despre care se credea că... merge aiurea. Şi când colo, ea este un *ac de busolă*! Aceasta coincide cu încă nişte «pietroaie» din sanctuarul alăturat, dreptunghiular, unde ei, dacii, au «aruncat» cinci pietroaie, de diverse forme, unele mai mari, altele mai mici, aruncate aşa… puse aiurea, după cum unii arheologi căutau să mă convingă. Adică dacii au cărat de la mari distanţe bucăţi uriaşe de andezit, şlefuite, tăiate în unghiuri precise, de parcă au fost turnate

din beton, le-au cărat... doar ca să le arunce, aşa, aiurea? Ele nu sunt puse aiurea, ele reprezintă cele cinci planete cunoscute la epoca aceea, planete care erau într-un moment de colinearitate. Aşa că ei, *dacii, aveau cunoştinţe nu numai despre mişcarea planetelor, dar şi despre mărimea planetelor*! Limba aia, acul de busolă, stă permanent pe Nord şi, dacă faci determinări acuma şi determinările le duci la epoca aia, vezi că este Nordul din timpul lui Burebista. Cu astronomia poţi să faci previziuni în viitorul a mii de ani şi poţi să te duci înapoi cu mii de ani. Asta este astronomia. Mersul cerului este foarte exact. Noi facem azi măsurători pe stele, da, domnule doctor, la ora actuală cele mai precise măsurători le facem la 200,5 miliarde ani lumină, adică pe quasari. Când te vezi un punctuleţ de ăsta neînsemnat, care în spaţiile cosmice este excepţional determinabil, realizezi că ştiinţa nu este la îndemâna orişicui. Sigur, sunt şi nişte lucruri interesante în ce spun arheologii, dar în majoritatea cazurilor îţi este jenă de cunoştinţele lor limitate sau eronate.

Şi, dacă universul este aşa de departe, nu acelaşi lucru pot spune despre cei ce vin, câteodată, cu studenţii, pe aici. Nu de mult, un «tovarăş» profesor la o facultate de arheologie a venit cu o astfel de grupă pe aici…

– Şi ce le-aţi spus?

– Mergeţi la Bucureşti şi spuneţi guvernanţilor să nu-şi mai bată joc de ţara asta, de istoria ei. Întrebaţi-i ce au de gând să facă pentru ea, pentru voi?

– Ce-au făcut şi pentru fraţii din Basarabia, Herţa şi Bucovina! completează, ironic, cineva.

– Aoleu, ce mult vă iubesc eu pe dumneavoastră, basarabenii, Doamne! Mor de necaz când văd ce se întâmplă în satele alea. Mor! Pur şi simplu pleznesc! Mi se pare că acolo, sus, cineva îşi bate joc sistematic de poporul nostru, de ţara noastră.

– Aşa credem toţi. E o mare ruşine şi o mare nedreptate. Dar să revenim acum la daci. Ei ştiau să citească mersul exact al stelelor, să le poziţioneze… Dar ce spuneţi despre concepţia aceea…de ce la 45?

– Pentru că la 45 de grade, tangenta şi cotangenta de latitudine sunt egale cu 1 şi orice formulă devine simplă. Tangenta şi cotangenta devin egale cu 1 şi se înlocuiesc, iar sinusul şi cosinusul sunt radical din 2 pe 2 şi, la fel, se înlocuiesc. Or, aici, noi suntem aproape de 45 de grade.

– Dar despre metalurgia la daci? întreb eu.

– **Furnalele pe timpul dacilor** erau minune mare! Ei, dacii, făceau de la sârmă până la oţel inoxidabil, intervine Andrei.

– Despre furnalele dacice care erau capabile să producă şine de căruţe, coase, seceri, pluguri, da, asta ştiam, dar despre fier inoxidabil…nu, n-am ştiut, spune generalul.

– Eu am găsit, domnule general, o lupă de fier, fier din acela pur, de 99,97 la sută puritate, de peste 20 de

Unelte dacice de fier

kilograme, ba chiar şi fier protejat, protejat de două straturi moleculare, perpendiculare unele pe altele, împotriva oricăror legi de gravitaţie, cum astăzi numai în condiţii speciale de laborator ori în cosmos pot fi produse! Şi astea le făceau ei, dacii, acum mai bine de 2.000 de ani.

– Şi cei din România cum au reacţionat la cele publicate de tine, Andrei?

– Pe vremea domnului Iliescu, am fost chemat de acesta pentru o discuţie scurtă, de 15 minute, care s-a prelungit la câteva ore. Am mai fost invitat la o conferinţă NATO, ţinută în România, ca să-mi prezint descoperirea, dar, între timp, guvernul s-a schimbat, iar cei nou veniţi sunt prea ocupaţi cu cedarea Bucovinei, Ţinutului Herţa, Insulei Şerpilor şi a Basarabiei. Aşa că... ce să mai vorbim...

– Vezi dumneata, domnule Vartic, eu sunt copil de ţăran oltean, iar pe timpul comunismului am fost acuzat că aş fi fost legionar. Dar m-au trimis şi la Moscova şi…m-am întors acasă. Azi mă critică unii că sunt comunist, ba chiar că sunt român. Eu, personal, consider că toate astea contează mai puţin. Ce este important este ce lăsăm după noi, ce am făcut noi pentru această ţară, pentru acest popor daco-român. Or dumneata, domnule Vartic, se pare că ţi-ai făcut datoria, o pot spune, chiar cu onoare.

– Domnule general, săptămâna trecută, eu am destupat la Bodea, sus acolo, pe dealul Muncelului, am destupat o conductă dacică, o conductă de ceramică care aduce şi azi, după mai mult de 2.000 de ani, aduce apa prin munte, îl perforează.

– Da, sunt munteni care folosesc şi acuma conducte de tipul ăsta, neschimbate, nedistruse de timp. Şi parcă-i un făcut, nici nu se înfundă!

– Dacă vreţi să vedeţi daci, vă rog să vă suiţi noaptea, la Sarmisegetusa, pe ***Culmea Tâmpului***, acolo sus, la timpul când răsare luna. O să vedeţi nişte case cu localnici care trăiesc exact ca dacii. Aici nu s-a schimbat absolut nimic, aceiaşi oameni, acelaşi port, aceeaşi vorbă. Aici suntem acasă, în ***Ţara Dacilor*** ori ***în Ţara Zeilor*****,** cum îi place să spună domnului doctor.

– Era prin 1980-1981, cam aşa ceva. Nu ştiu dacă l-aţi cunoscut pe Nicolae Copoiu, era secretar ştiinţific la Institutul de Studii Istorice Social-Politice pe lângă PCR, şi ei au aflat despre o carte în limba latină, apărută pe la 1.600 şi ceva, în Suedia, despre Zalmoxis. Am văzut copia cărţii respective la institut, cumpărată de la Universitatea din Suedia, în care era scris aşa (tradus aproximativ în limba română din latineşte): «*Zalmoxis primul legiuitor al Terrei*«. Aş fi curios pe unde mai este acea carte şi de ce nu se pomeneşte nimic de ea?

Se schimbă guvernele, se schimbă şi guvernanţii, dar ei, dragii noştri istorici, rămân aceiaşi, „la datorie”. Ei ne protejează de schimbări nedorite nu de noi, ci de ei. Nu care cumva să aflăm că ne-au mințit, că ne-au indus în eroare prin nepăsarea lor de a descoperi adevărata istorie a poporului daco-român.

– Aşa este. Domnule general, îmi spuneaţi ceva despre zidurile dacice...

– Dacii noştri, domnule, au zidit nu ziduri, ci…..munţi. Dacă vedeţi dumneavoastră «**zidul chinezesc» de la Orăştie,** care merge până în jos la Jiu, atunci îi puteţi înţelege pe daci.

– Zid? Ce zid? întreabă Tudor.

– Zid care nu e încă descoperit. De-aia vreau să vă spun să nu vă mulţumiţi numai cu ce găsiţi la suprafaţă... Noi, adică eu şi domnul profesor Vasile Rudan, ieri am văzut, cam la două ore depărtare de aici, multe platouri pline de ziduri. Oraşe întregi.

– Extraordinar! Dar cum îi spune locului pe unde merge zidul?

– Aici este Costeştiul.

– De la Costeşti? Zid care merge pe unde...?

– Eu zic că merge de la punctul Glimeea... poate şi mai nordic, unde au apărut castrele romane. Deşi romanii ocupaseră de jur împrejur totul – un fel de încercuire în limbajul militar – nu au putut pătrunde înăuntru decât printr-o lovitură de graţie care, până în momentul de faţă, nu este ştiută. Înăuntru nu puteau pătrunde!

– Şi pe unde spuneţi că merge zidul acesta?

– Eu zic că merge până jos la Cioclovina, poate chiar şi mai jos, până la Bănița.

– Adică să fie cam câţi kilometri?

– Până la cetatea Bănița? Să fie vreo 70 de kilometri.

– Vino să-ţi arăt pe hartă, spune Andrei.

– Aici toate sunt ziduri, domnule doctor. Aici nu este doar un singur zid. Aici sunt **zidurile unei civilizaţii de ciclopi…**

– Aţi văzut cum e cioplit muntele?, mă întreabă acelaşi neobosit general care, în loc să stea acasă, în confort, colindă munţii din Zona Sfântă, studiază, cercetează această civilizaţie, uitată nu numai de timp, dar în special şi regretabil de arheologii şi istoricii «noştri».

– Ce munte este cioplit?

– Făieragu. Acesta este **Muntele Făieragului**.

Şi aceeaşi hartă este mutată de la stânga la dreapta şi de la dreapta la stânga, fiecare dintre noi încercând să descopere locul menționat de general.

– Astea sunt valea şi muntele Făieragului. Muntele acesta nu a fost cercetat niciodată! Există ziduri de apărare, există «vari» de pământ şi, începând de sus, totul este terasat, totul este cioplit în stâncă. Este aici un platou superior, iar aici sunt nişte turnuri…

– Este ca o *piramidă în trepte*, după cum spuneți dumneavoastră, adaugă profesorul Rudan.

– Da. Ultima terasă o s-o vedeți aici. Aceasta este Cetățuia sau Costeşti. Cetățuia Costeştiului, aşa i se spune. Se credea că e un singur zid, hai două, aşa, întrerupte. În realitate sunt cinci până jos, ziduri concentrice care sunt adevărate fortificații…Pe dreapta şi pe stânga văii sunt făcute un fel de firide, de balcoane, posturi militare de observație. Şi astea au fost făcute ca elemente de flancare. Sarmisegetusa nu are niciun înțeles dacă nu o integrezi în acest «colos» .

– Ce înțelegeți prin «colos»? îl întreb pe general.

– „Colos" înseamnă, în acest caz, o multitudine de elemente singulare care împreună formează o civilizație.

– Foarte interesant. Ați fi amabil să le numiți? Care sunt acestea?

– Dacă porneşti de la Orăştie, de la Simeria, Pintenul de la Simeria, şi mergi până jos la Pui, la Banița, apoi pe Jiuri până sus, la Suryanu prinzând şi culmea aceea care merge paralel cu Jiul, mergi drept până la Suryanu. Se poate merge pe drumul antic care suie pe la Novaci, cobori în valea Sebeşului, deci până la drumul ăsta şi pe urmă după Mureş, încoace. Unitatea asta are înțeles de civilizație, căci aici nu avem numai elemente singulare. Evul Mediu are mii de cetăți, dar ca aici n-are aşa ceva nimeni pe pământ, decât aztecii şi incaşii.

– Problema edificiilor dacice apare controversată, spun eu.

– Publică ai lui Glodaru... (profesorul Glodaru de la Cluj este cel ce «se ocupa» de arheologia acestor locuri) reconstituiri ale edificiilor dacice pe care le acoperă cu…şindrilă!...Ce ruşine! În groapa asta de aici veți găsi țiglă dacică aşa de multă, că puteți acoperi un sat cu ea. Dar dânşii, arheologii «noştri», nu o văd! Deşi există țiglă dacică berechet (puteți vedea şi elementele de îmbinare ale țiglei dacice, pe columna lui Traian, de la Roma), reconstituirile în lucrările «de specialitate» ale arheologilor «noştri» sunt acoperite cu şindrilă!

– Aceşti arheologi, aceşti istorici ai «noştri» care ar trebui să promoveze adevărul, de ce oare încearcă să-l deturneze?

– Sunt formați la şcolile paukeriste, moscovite. Auzi, domnule Săvescu, Glodaru spune aşa: astea au fost unicate, o civilizație țărănească, să nu ne băgăm mai departe! În realitate, aici este un sit arheologic de suprafață, nu din elemente separate, cum spune el. Ele au legătură printr-un dispozitiv de apărare, au roluri şi funcțiuni fiecare. Concepția zidurilor de apărare este integrată din elementele componente…De exemplu Costeşti, acolo sunt cinci rânduri de ziduri iar între ele sunt şi localități şi puncte civile, bastioane şi puncte de apărare, sanctuare, etc. Totul trebuie văzut, analizat şi făcut cunoscut marelui public.

Având acum noi cunoştințe şi bucuros de discuția instructivă cu generalul, i-am mulțumit pentru amabilitate şi ne-am promis unul altuia că vom relua aceste discuții care se dovedesc adevărate surse de oxigen pentru mintea însetată de cunoaştere.

Lupe de fier descoperite pe dealul Grădiştei

Cu încrederea fortificată, am pornit, de data asta pe jos, spre legendara Sarmi-Seget-Usa.

– Cam câți kilometri sunt până la cetatea sfântă?

– Nouăsprezece kilometri, cam trei ore de mers.

– Şi cum se numeşte pârâul ăsta vijelios?

– Pârâul Valea Albă.

Pârâul nu prea este mic, în special acum, când este «nervos» şi umflat nevoie-mare... nu cred că cineva s-ar încumeta să-l traverseze la picior. După ce a stat pe dreapta, cât mergeam în sus, a trecut pe sub noi şi acum curge pe stânga, prin bolovăniş… În tot cazul, suntem pe drumul ce duce la Sarmisegetusa.

Pe dreapta, la începutul urcuşului pe drumul spre Sarmi-Seget-Usa, ne întâmpină un semn vechi, urât, o bucată de tablă triunghiulară,

ruginită, cât două palme ca mărime, proptită într-o țeavă de metal, şi ea ruginită, căzută într-o rână.

– Ca să vezi cum îşi respectă trecutul daco-românii de azi! Mai poți spune ceva? Ce dezolant!

Drumul este pietruit ca vai de lume, ca un drum vechi de țară, îngust, crăpat, cu bolovani şi bolovănişuri. Iar râuşorul nostru, care ne-a însoțit tot timpul cu zgomotul lui, îşi schimbă direcția când te aştepți mai puțin. Când merge pe dreapta, când merge pe stânga drumului, când dispare pe sub noi numai pentru a reapărea bolborosind, supărat şi nervos, pe cealaltă parte a drumului.

Cu cât ajungem mai sus, prin ploaie şi prin burniță, cu atât peisajul devine mai frumos. Ceea ce ni se dezvăluie acum este o imagine panoramică de vis. Munți înalți şi mândri, văi săpate în stâncă, codri de fagi prin care soarele apărut dintre nori filtrează toată lumina, totul îți dă senzația aproape inumană că aici trebuie să fie cu adevărat paradisul.

Fascinați de spectacolul fără egal al naturii, absorbind prin fiecare por aerul necontaminat de poluarea citadină, ne-am continuat drumul prin pădurea de fagi şi brazi, mergând efectiv printre nori, dacă nu chiar pe nori.

În sfârşit, după un drum în care oboseala a fost mult atenuată de bucuria pe care ne-a prilejuit-o admirarea frumuseții unice a naturii, am ajuns la Sarmi-Seget-Usa, cetatea sfântă a dacilor, cetate pe care mi-am dorit atât de mult s-o văd. Când am ajuns acolo, am constatat că bateriile de la casetofon s-au descărcat subit şi că filmul din aparatul de fotografiat s-a terminat şi el… Am luat aparatul de fotografiat al lui Tudor, după o scurtă, dar de nebăgat în seamă rezistență din partea lui, şi am făcut trei-patru poze. Apoi, ghinion,…i s-au terminat şi lui bateriile. Ca un făcut: tot inventarul electronic, toată sursa noastră de imortalitate prin fotografii s-a oprit acolo, în fața cetății. M-am întors spre Andrei, dar acesta, presimțindu-mi intenția şi fiind şi «superstițios» din fire, mi-o retează scurt:

– Nu-mi atinge aparatul! Nu ți-l dau! Îți fac eu poze, dacă vrei. Tu eşti ghinionist azi.

Dar nici norocul lui nu a ținut prea mult căci, după doar câteva minute, nici aparatul lui de fotografiat nu mai funcționa. Începusem aproape să cred într-un destin nefavorabil, când vechiul meu prieten, Costel, vine lângă mine şi îmi dă (de bună voie şi nesilit de nimeni) aparatul lui de fotografiat, o maşinărie veche, rusească (de origine germană!) care a funcționat perfect, spre nedumerirea mea, dar spre mândria nedisimulată a lui Costel.

(Continuarea în numărul următor)

Soarele de andezit, altar al zeilor

Interviuri care fac istoria

Arheologi scoțieni au confirmat o descoperire uluitoare a arheologului Horia Ciugudean. Chirurgie avansată în urmă cu 4.700 de ani ! ! !

Interviu realizat de Prof. Mihaela CÂNDEA

Domnule profesor Ciugudean, care este povestea acestei descoperiri?

Eram în ultimul an de liceu încă, la Aiud când, mergând pe un drum de țară care pleacă din Livezile şi iese pe culme, spre Vârful Băii, în *malul* drumului am văzut fragmente de oase umane pe care le-am cules. Din păcate, restul scheletului a fost distrus de drumul de care. Când am găsit craniul, el era spart în zeci de fragmente, pe care le-am ținut câțiva ani depozitate într-o pungă fără să-mi dau seama că acesta prezenta vreo intervenție umană.

Din fericire, exact partea cea mai importantă, craniul, s-a păstrat, împreună cu fragmentul de mandibulă. El însă a zăcut, să spun aşa, în colecția mea, decenii întregi, fară să realizez că e vorba de o piesă de mare valoare. Craniul a fost reconstituit în momentul în care îmi pregăteam lucrarea de licență, pe baza pieselor aflate în colecția particulară.

După ce am absolvit, am donat colecția, o parte muzeului din Aiud, o parte muzeului din Alba Iulia, craniul respectiv ajungând la muzeul din Alba Iulia, dar iarăşi nu a putut fi valorificat pentru că, din păcate, România avea un deficit uriaş la capitolul cercetare antropologică, nu aveam decât foarte puțini specialişti. Sigur că am sesizat prezența, pe craniu, a orificiului de mari dimensiuni, cu marginile extrem de regulate, ceea ce m-a făcut să mă gîndesc că ar putea fi vorba de o posibilă trepanație, deci o intervenție pe creier, dar acest lucru nu mi-a fost confirmat decât ulterior. În anii '80, un antropolog mi-a confirmat că poate fi vorba de o intervenție chirurgicală pe craniu.

Horia Ciugudean este în prezent arheolog la Muzeul Unirii din Alba Iulia şi conferențiar universitar doctor la Universitatea „1 Decembrie 1918". Colaborarea ştiințifică dintre acesta şi o echipă de cercetători din Scoția a evidențiat o descoperire deosebit de importantă pe plan istoric şi antropologic. Un craniu descoperit în comuna Livezile din județul Alba s-a dovedit a fi dovada unei extrem de complicate operații pe creier efectuată ...cu câteva mii de ani în urmă.

Care este cel mai impresionant aspect la această descoperire?

În 2001, a fost încheiat un protocol de colaborare cu o echipă de antropologi scoțieni de la Universitatea din Edinburgh. În baza acestei colaborări, profesorul Clive Bonzal a venit la Alba Iulia împreună cu colaboratoarea sa, Kath Mc Sweeney, care a decis să îşi dedice câțiva ani studierii tuturor scheletelor umane descoperite în decursul săpăturilor pe Valea Ampoiului şi în zona Livezile.

Craniul aparţine unei femei mature, de cca. 35-40 de ani .

Circumferinţa trepanaţiei are diametrul mare de 12,2 cm. iar diametrul mic de 7,3 cm. Cea mai mare intervenţie craniană din preistoria României şi, din datele cunoscute la ora actuală, chiar din Europa.

Concluziile îi aparţin cercetătoarei Kathleen Mc Sweeney de la Universitatea din Edinburgh (Marea Britanie).

Din lotul respectiv, sigur că i-a atras atenţia craniul de la Livezile şi i-a dedicat un studiu amănunţit. Am primit de la ea o informaţie care m-a şocat şi m-a bucurat în acelaşi timp, şi anume *nu doar* confirmarea intervenţiei chirurgicale, ci şi faptul că pacienta (este vorba despre o femeie) supravieţuise, osul intrând, după intervenţie, într-un proces de refacere. Un alt element, să spunem de senzaţie, este că, studiind bibliografia disponibilă, prin dimensiunile sale, 12,2/7,3 centimetri, această trepanaţie era, în mod cert, cea mai mare cunoscută din preistoria României şi, conform datelor publicate, din Epoca Bronzului, la nivel european.

Literatura de specialitate mai consemnează astfel de descoperiri?

Mai sunt cunoscute trepanaţii, deci intervenţii chirurgicale pe craniu, în România dar ele sunt undeva de dimensiunea unei monede şi sunt cunoscute la fel şi în alte zone din Europa, dar o intervenţie de o asemenea dimensiune şi cu supravieţuirea pacientului sau a pacientei, este la ora actuală necunoscută

Dimensiunea operaţiei chirurgicale este impresionantă. Nu îmi vine să cred că pacienta a putut să supravieţuiască unei astfel de enorme intervenţii în condiţiile în care, pe vremea aceea, nu existau antibiotice.

Trebuie să ne gândim că nu e vorba numai de intervenţia în sine cât, pe de altă parte, de tratamentul pe care l-a primit postoperator pentru că ea a fost tratată sigur cu anumite leacuri preistorice care i-au permis să se refacă. Aş compara-o într-un fel cu descoperirea omului din Alpi, „Otzi”, un războinic din epoca bronzului descoperit între Austria şi Italia. De ce le compar? Pentru că şi acela avea o trusă de leacuri. El, din păcate, nu a supravieţuit, moartea fiindu-i cauzată de rănilor primite. Dar exista un anume nivel de cunoştinţe medicale acum 4.500 de ani.

Este absolut extraordinar că femeia supusă intervenţiei chirurgicale a supravieţuit, că ţesutul osos a început să se refacă pe marginea intervenţiei şi acest lucru este afirmat de un cercetător de absolută probitate ştiinţifică şi cu îndelungată experienţă în domeniu. Există posibilitatea ca operaţia efectuată pe craniul descoperit la Livezile să fi fost efectuată “pe viu”, femeia ar fi putut fi chiar anesteziată, oamenii preistorici având cunoştinţe despre substanţele halucinogene precum cele din cânepă. Trepanaţiile aveau şi rol magic, acestea se aplicau la indivizii care sufereau de epilepsie, în ideea că îi eliberează de boală. Evident că asemenea chestiuni nu aveau o bază reală. În schimb, erau şi intervenţii legate de accidente, dar erau foarte rare. Pot fi numărate pe degetele de la două mâini cele cunoscute pe teritoriul României în intervalul a 4-5.000 de ani. Cei care aveau capacitatea şi cunoştinţele de a le efectua reprezentau o minoritate extremă. Nu aveai în fiecare comunitate un asemenea personaj. El, probabil, acoperea o întreagă regiune şi îşi transmitea cunoştinţele urmaşilor, dar într-un cer extrem de restrâns.

Cum arată *biografia* acestei femei, domnule profesor?

După aproape opt ani, am aflat că acest craniu descoperit cu mulţi ani în urmă la Livezile, lângă Aiud, poartă

urmele unei astfel de intervenţii chirurgicale care, practic, prin dimensiuni, este unică. Mai rămânea un singur pas, care încă nu a fost făcut: să aflăm vârsta exactă, cu o marjă foarte mică de eroare, a acestui craniu. El poate fi deja datat pe baza fragmentelor ceramice şi a monumentului funerar unde a fost descoperit. Din aşezarea aflată lângă acest mormânt, am o dată radio-carbon, obţinută în laboratorul din Berlin, care indică circa 2.700 î.Hr. .

Specialiştii au mai stabilit că a fost vorba despre o femeie, cu vârsta cuprinsă între 35 şi 40 de ani şi care avea caracteristici mediteranoide. Şi acest lucru este foarte important pentru că arată că populaţia care ocupa acest teritoriu, la începutul Epocii Bronzului, nu era o populaţie venită din zonele stepice, din zona Asiei, cum o vreme s-a crezut, acel val indo-european care măturase civilizaţiile vechii Europe, ci dimpotrivă, era o populaţie cu rădăcini locale şi, foarte probabil, desprinsă din civilizaţia de tip Coţofeni, care a existat în perioada anterioară în această regiune.

Tot din fragmentele de os se vor mai face analize care vor ajuta la cunoaşterea cel puţin parţială, a modului de alimentaţie a populaţiei din această zonă. În cadrul aceluiaşi proiect, din fiecare schelet s-au prevalat fragmente de os care se analizează cu Carbon 14 şi o să avem în acest an, după cum spuneam, date absolute pentru aceste schelete. O să vedem cam cât erau de utilizate aceste cimitire din zona Apusenilor. Ele sunt un fenomen fantastic, practic pe ele mi-am construit parte din carieră, dar n-am bănuit că sunt atât de extinse. Sunt, de pildă, tumuli de acest fel la Piatra Craivei, la Sălciua, chiar pe absolut toate culmile calcaroase ale Munţilor Apuseni. Un fenomen special este că oamenii foloseau la morminte piatra albă, calcaroasă. O cercetare similară s-a făcut pentru zona Porţile de Fier, unde s-a constatat un consum mare de peşte, care determină acumularea fosforului în oase. Aici este de aşteptat o altă dietă, fiind vorba de populaţii agricole, sedentare, care se ocupau şi de păstorit. De asemenea, se vor face şi analize ADN, pentru a afla câte ceva despre zestrea genetică a populaţiei respective.

Cum şi cine a făcut această trepanaţie ?

Pe baza dimensiunilor trepanaţilor, se poate spune că cel care a efectuat operaţia de trepanare a craniului descoperit la Livezile era cel mai performant chirurg la vremea aceea din Europa. Probabil că nici el, când s-a apucat de treabă, nu credea că va avea succes. Ideea la trepanat este să scoţi tot ce înseamnă os spart, aşchie. Marginile nu se refac decât dacă au o anumită regularitate. Din această cauză erau curăţate şi rase. Operaţia de la Livezile a fost efectuată prin tăiere şi răzuire. Dovada este că femeia operată a supravieţuit. Nu putem subestima cunoştinţele medicale din acea vreme. Cum anume a fost protejată această zonă deschisă pe creier, pentru că trebuia să fie acoperită cu ceva (...) În mod cert a trebuit să fie acoperită porţiunea ca să poată începe şi procesul de regenerare. Dar despre partea aceasta nu avem niciun fel de informaţii.

Unelte de obsidian sau silex de tipul celor cu care a putut fi efectuată trepanaţia craniului de la Livezile sunt cunoscute în zona civilizaţiilor amerindiene – mayaşi, azteci, incaşi, folosite în acelaşi gen de practici chirurgicale.

Obsidianul este o piatră vulcanică extrem de dură care, prin prelucrare, permite obţinerea unor margini tăioase mai ascuţite decât o unealtă de metal din acea epocă (începutul epocii bronzului) şi cu care se putea, practic, tăia osul, intervenind cu multă precizie şi fineţe. Orificiul practicat s-a datorat, probabil, unui accident pe care l-a suferit femeia respectivă sau poate un atac violent în urma căruia însă s-a intervenit... probabil de către un şaman sau vrăjitor, după cum vă spuneam şi mai înainte. Mai vreau să vă spun că la noi în ţară există un centru de antropologie la Bucureşti şi unul la Iaşi. Cu cei din Iaşi am avut câteva experienţe neplăcute în sensul că au fost trimise loturi de materiale osteologice care au zăcut acolo mulţi ani neanalizate şi care, ulterior, s-au pierdut. Din cauza aceasta, printre altele, am fost bucuros să accept o ofertă de colaborare cu scoţienii care s-au dovedit extrem de serioşi şi care, iată, care ne-au furnizat aceste informaţii preţioase.

Cum va fi valorificată această descoperire?

Piesa despre care vorbim este expusă pentru moment într-o vitrină a Muzeului Unirii din Alba Iulia pentru ca publicul din localitate şi vizitatorii din sezonul estival să poată admira această premieră chirurgicală preistorică descoperită şi adăpostită într-un muzeu din Transilvania. De asemenea, o să se facă o comunicare ştiinţifică, pentru a fi adusă la cunoştinţa cercurilor ştiinţifice internaţionale această descoperire, de maxim interes şi de maximă importanţă.

O carte pe lună

Introducere în istoriografia REGATULUI DAC (II)

Iosif Vasile FERENCZ

Se poate spune că interesul pentru istoria şi civilizaţia dacică depăşeşte cu mult cercul specialiştilor angrenaţi profesional în activitatea de cercetare a antichităţilor dacice. O dovadă a acestui interes sunt cititorii revistei „Dacia Magazin", care urmăresc constant, lună de lună, apariţia sa.

Subiectele dezbătute în paginile revistei sunt de o mare diversitate, însă până în momentul de faţă nu a fost înregistrată nici măcar o încercare de a prezenta unele repere bibliografice pentru acest subiect. Cu speranţa că subiectul va suscita interesul publicului, ne-am propus să prezentăm o serie de lucrări mai noi şi mai vechi, pe care le considerăm importante pentru cunoaşterea epocii Regatului Dac.

Prin demersul nostru ne propunem doar prezentarea unor monografii, volume de studii, dar şi studii şi articole pe care le considerăm reprezentative, fără să avem pretenţia realizării unor recenzii.

Vom încerca să ne orientăm asupra unor publicaţii apărute în special în ultimele decenii ale secolului XX şi la începutul secolului XXI încercând să scoatem în evidenţă unele dintre temele „la modă" ale istoriografiei momentului. Şi, în acelaşi timp, unele dintre lucrările pe care intenţionăm să le aducem sau să le readucem în centrul atenţiei dumneavoastră au constituit momente de referinţă pentru cunoaşterea istorică. În acelaşi timp, ne propunem să prezentăm, chiar şi sumar, autorii lucrărilor abordate.

Cartea pe care o supunem astăzi atenţiei dumneavoastră are un alt profil, în comparaţie cu cea din numărul anterior.

MIHAIL MACREA, OCTAVIAN FLOCA, NICOLAE LUPU, ION BERCIU, Cetăţi dacice din sudul Transilvaniei*, Monumentele patriei noastre, Editura Meridiane, Bucureşti 1966.*

1. Autorii

Cartea pe care o prezentăm astăzi este, de fapt, o culegere de studii, semnate, fiecare, de unul sau doi autori. Dintre aceştia, niciunul nu se mai află printre noi decât prin opera lăsată în urmă, prin discipoli şi în amintirile celor care i-au cunoscut.

Primul dintre ei, Mihail Macrea, a fost un erudit profesor al Universităţii clujene, însă a activat şi în cadrul Institutului de Arheologie şi la Muzeul de Istorie din acelaşi oraş. Domeniile în care a excelat au fost acelea ale filologiei clasice şi istoria antică şi, nu în ultimul rând, în domeniul numismatic.

Octavian Floca a fost, pentru o perioadă îndelungată, directorul Muzeului din Deva, a fost în acelaşi timp un distins arheolog şi numismat. Preocupările sale, ca şi ale personalităţii prezentate anterior, au vizat epoca dacică, precum şi aceea a provinciei romane.

Nicolae Lupu a fost unul dintre directorii prestigiosului muzeu Brukenthal, însă încununarea activităţii sale s-a făcut la catedră, în cadrul Facultăţii de Filologie şi Istorie din Sibiu. Contribuţiile sale ştiinţifice vizează prima şi cea de a doua epocă a fierului, precum şi epoca romană.

La rândul său, Ion Berciu a fost o personalitate remarcabilă. De numele său este legată activitatea de reorganizare a Muzeului din Alba Iulia (pe care l-a şi condus, în calitate de director) şi a celui din Sebeş. S-a remarcat ca arheolog, conducând săpături la Piatra Craivii, Căpâlna sau Ighiu.

2. Structura cărţii

Cartea este, aşa cum am mai spus, o culegere de studii având un numitor comun: cetăţile dacice dintr-un spaţiu bine delimitat: sudul Transilvaniei. Ea a fost redactată pentru a informa un public mai larg în legătură cu un ansamblu sau, după cum am putea spune astăzi, un fenomen istoric, acela reprezentat de apariţia şi dezvoltarea cetăţilor dacice în zona capitalei Daciei. Astfel, autorii şi-au redactat demersul în aşa fel încât să se încadreze în profilul colecţiei „Monumentele Patriei Noastre", propus de Editura Meridiane.

Volumul debutează cu un "Cuvânt înainte", semnat de Constantin Daicoviciu, care ne prezintă succint autorii şi problematica tratată (pp. 5–7). Demersul istoriografic este ilustrat cu o hartă pe care sunt reprezentate cele mai importante staţiuni arheologice aparţinând epocii Regatului Dac, cunoscute până în acel moment (p. 8).

Primul dintre monumentele prezentate în volum este Cetatea de la Căpâlna (pp. 9–23), situată pe Valea Sebeşului, în partea de sud-vest a Munţilor Şureanu, demers aparţinând lui Mihail Macrea şi Ion Berciu. După o descriere succintă a arealului geographic în care este amplasată (p. 9), este prezentat în câteva rânduri un istoric al cercetărilor (pp. 9–10). Cele mai multe pagini, aşa cum era şi firesc, au fost dedicate descrierii cetăţii şi a monumentelor ei (pp. 10–19), pe baza propriilor investigaţii ale autorilor.

Prezentarea se încheie cu o *Scurtă privire istorică* (pp. 19–23), prilej pentru a discuta unele din rezultatele cercetărilor arheologice.

Cetatea dacică de la Bănița este cel de al doilea monument descris (pp. 23–33), demersul aparţinându-i lui Octavian Floca. Obiectivul este situat, de această dată, în sud-vestul Munţilor Şureanu, în zona de trecere dintre Defileul Văii Jiului şi Ţara Haţegului.

Abordarea subiectului s-a făcut după o structură asemănătoare celei propuse de Macrea şi Berciu: descrierea geografică a amplasamentului şi a zonei (pp. 24–25), urmată de o privire de ansamblu asupra cetăţii şi a monumentelor componente (pp. 25–32). Nu lipsesc nici cele *Câteva consideraţii istorice*, scurte, dar necesare pentru înţelegerea semnificaţiei obiectivului arheologic (p. 32-33).

Cetatea dacică de la Tilişca este amplasată în Munţii Cibinului şi face obiectul lucrării lui Nicolae Lupu (pp. 34–45). *Aşezarea geografică* a staţiunii arheologice este prezentată în debutul studiului (pp. 34–35), fiind urmată, aşa cum am fost obişnuiţi, de o descriere a cetăţii şi a monumentelor ei (pp. 35–43). Consideraţiile istorice (pp. 43–45) care însoţesc şi acest studiu au menirea să clarifice unele aspecte ale locuirii dacice din acest loc.

Cetatea dacică de pe vârful Piatra Craivii este ultima staţiune descrisă în acest volum şi ea aparţine lui Ion Berciu (pp. 45–57). Monumentul, aşa cum rezultă şi din descrierea situaţiei geografice (pp. 45–46), nu mai este amplasat, de această dată, în Carpaţii Meridionali, ci în Apuseni. De fapt, cetatea apără şi controlează una dintre cele mai importante căi de acces spre inima Munţilor Apuseni: Valea Ampoiului.

Poate pentru a alunga monotonia, capitolul în care sunt descrise realităţile arheologice este numit, de această dată, *O importantă aşezare dacică* (pp. 46–53). Însă în încheiere sunt enumerate consideraţiile istorice, aşa cum am fost obişnuiţi (pp. 53–57).

Întregul volum este ilustrat cu fotografii şi desene reprezentative pentru inventarul arheologic provenind din fiecare sit în parte. Iar la finele volumului ne sunt prezentate, prin 52 de ilustraţii, imagini din timpul cercetărilor şi alte obiecte dacice. Deosebit de utile sunt şi planurile cetăţilor de la Căpâlna, Bănița şi Tilişca.

3. Importanţa istoriografică a apariţiei volumului

Volumul a fost editat la mijlocul deceniului 6 al secolului XX, într-o perioadă în care nu fuseseră publicate monografii ale cetăţilor dacice, cu excepţia celei dedicate cetăţii de la Piatra Roşie. În literatura arheologică se simţea această carenţă şi, în acelaşi timp, publicul larg era dornic să cunoască mai multe amănunte în legătură cu civilizaţia dacică. Trebuie menţionat că nevoia de literatură istorică destinată publicului larg a condus, în aceeaşi perioadă, la apariţia celei mai cunoscute şi citite reviste de popularizare a istoriei de la noi, în ultimii ani ai secolului trecut: Magazin istoric (primul număr a apărut în anul 1967).

Din acest motiv, putem considera apariţia acestui volum ca fiind foarte importantă pentru evoluţia ulterioară a literaturii de gen. Practic, volumul marchează unul dintre momentele importante ale istoriografiei cu privire la civilizaţia dacică.

În cazul celor mai multe dintre monumentele prezentate în carte, cercetările şi, mai ales, publicarea rezultatelor nu s-au oprit în anul 1966. Nicolea Lupu a făcut publice rezultatele investigaţiilor sale într-un volum mult mai amplu. Cercetările de la Căpâlna au fost continuate de către Ioan Glodariu şi Vasile Moga, autori care au adunat rezultatele între copertele a două volume şi care, datorită interesului stârnit, au ajuns la cea de a doua editare.

Rezultatele cercetărilor de la Piatra Craivii au fost discutate în numeroase studii publicate în ţară şi în străinătate şi, de curând, cercetările au fost reluate de către un colectiv de la Muzeul Unirii din Alba Iulia, în colaborare cu Universitatea „1 Decembrie 1918" şi Muzeul Civilizaţiei Dacice şi Romane din Deva.

Din păcate, numai cetatea de la Bănița a rămas în acelaşi stadiu în care se găsea şi în urmă cu aproape o jumătate de secol. Spunem „din păcate", pentru că, spre deosebire de celelalte monumente descrise şi faţă de multe altele, accesul până la cetate este deosebit de facil, atât pe calea ferată cât şi pe şosea. Spunem „din păcate", pentru că, deşi inclusă pe lista patrimoniului universal, cetatea este condamnată a fi părăsită şi uitată de toată lumea. Şi, mai ales, de către cei care ar fi trebuit să o apere. Şi mai mult, trebuie spus că tot sau aproape tot ce ştim astăzi în legătură cu acest monument se datorează studiului publicat în acest volum. Faptul face ca valoarea demersului de acum 42 de ani al înaintaşilor noştri să fie cu atât mai valoros.

„Dacia lui Regalian“

Dr. Napoleon SĂVESCU

(după prof. dr. Ion Pachia Tatomirescu, cu acordul acestuia)

Nemaisuportând exploatarea sângeroasă, abuzurile funcționarilor, corupția etc., din vremea împărăției lui Gallienus (253 – 268), în toamna/iarna anului **257 d. H.**, DACII din provinciile dunărene, Pannonia, Dacia (Traiană) şi Moesia s-au răsculat. În fruntea răsculaților a trecut chiar guvernatorul Pannoniei, **Ingenuus**, un destoinic general şi om politic, avându-şi obârşiile între răsculați. În „capitala” **Sirmium** (azi, Sremska Mitrovica – Iugoslavia), Ingenuus s-a declarat împărat al Dacilor din Valea Dunării. În primăvara anului **258 d. H.**, împotriva răsculaților a pornit prompt împăratul **Gallienus** cu trupele de represiune. Printre comandanții cavaleriei, participanți la înăbuşirea în sânge a răsculaților, se afla şi dacul Marcus Acilius Aureolus. Ingenuus moare în bătălia pentru independență de la **Mursa** (azi, Osjek-Croația). Gallienus îşi arată neasemuita-i cruzime față de Dacii răsculați, îndeosebi față de cei din Moesia, ordonând şi condamnarea la moarte a rudelor insurgenților, ceea ce a stârnit mari nemulțumiri în rândurile armatei imperiale, aceasta având majoritatea comandanților ridicați dintre daci, cât şi o mare pondere dacică printre războinicii de rând. Spre a diminua tensiunea acumulată în rândurile militarilor daci, către sfârşitul primăverii anului 258, Gallienus a fost nevoit să numească în funcția de comandant suprem al armatelor dunăreano-balcanice pe generalul **Regalian**.

Documentele ni-l arată pe Regalian drept comandantul forțelor armate din *ducatul Illyriei*, sintagmă prin care erau desemnate provinciile romane din spațiul pelasgo-daco-thracic: Thracia, Moesia, Dacia (Dacia lui Decebal), Dalmația şi Pannonia – «…dux factus est et dux *totius Illyrici*. Habet in potestatem *Thracios, Moesos, Dalmatos, Pannonios, Dacos exercitus*.».

Regalian – aidoma străbunului său, regele-erou de la Sarmisegetusa, Decebal – s-a evidențiat ca mare strateg; în ***Scriptores Historiae Augustae***, istoricul **Trebellio Pollio** subliniază că Regalian «totdeauna a fost un bărbat priceput în treburile militare» / «vir in re militari semper probatus»; «a purtat cu vitejie multe lupte împotriva Sarmaților» / «hic tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit»; «**se spune că el era de neam dacic, fiind chiar rudă cu însuşi Decebal**» / «…gentis Daciae, Decibali ipsius, ut fertur, adfinis»; «…ceea ce arată că era demn de a împărăți» / «…quod dignus videretur imperio».

La **21 iunie 258**, o dată cu intrarea în *sacra săptămână a războinicilor Zalmoxianismului, a celor cu ştiința de a se face nemuritori*, dacii s-au hotărât să continue lupta declanşată sub conducerea lui Ingenuus împotriva Imperiului Roman; **Regalian** şi armatele de sub comanda sa au fraternizat cu poporul revoltat de masacrele ordonate, dirijate de Gallienus, îndeosebi în rândurile populațiilor dace din Moesia, declarând independența tuturor pământurilor strămoşeşti şi proclamând ***Statul independent al Daciei***.

Istorici contemporani lui Regalian şi lui Gallienus afirmă că provinciile Imperiului Roman: *Pannonia Superior/ Inferior, Dacia (Traiană) /Daciile, Moesia Superior/Inferior, Dardania, Dalmația / Illyria, Scythia Minor/Major, Macedonia, Thracia* s-au unit, rupându-se – printr-o serie de lupte/războaie – de Imperiul Roman. La ele s-a alăturat şi *Dacia-Costoboceană/Carpo-Dacia* sau *Dacia Liberă*, şi au întemeiat statul independent al Daciei.

© http://www.cgb.fr

Dintre istoricii contemporani evenimentului, amintim: atenianul **Dexip** (210 – 280 d. H., în **Sciticele**, lucrare abordând evenimentele dintre anii 238 şi 268), cât şi istoricii secolelor următoare – **Eutropius** (autor, în anul 359 d. H., al celebrei istorii, Breviarium ab Urbe condita / Scurtă istorie de la întemeierea Romei), **Sextus Aurelius Victor** (autor, în anul 360, al lucrării

Caesares /Despre împărați), **Rufius Festus** (care scrie – pus de împăratul Valens – în anul 372, Breviarium rerum gestarum Populi Romani/Scurtă istorie a Poporului Roman), **Aelius Spartianus, Aelius Lampridius, Iulius Capitolinus, Vulcacius Gallicanus, Trebellio Pollio, Flavius Vopiscus** (scriptores Historiae Augustae, din orizontul anului 394 d. H.), **Zosimos** ş.a.

Să nu uităm a menționa că Dacia-Costoboceană / Carpo-Dacia sau Dacia Liberă avea teritoriile necucerite de romani din statul Daciei lui Decebal, de la Pădurea Hercinică, Vistula Mijlocie, până la Pripet şi Nipru şi nord-vestul Mării Getice/Negre. Imediat după dispariția regelui-erou Decebal, aceste teritorii s-au constituit într-un stat liber, sub conducerea regelui **Pieporu**/Pieporus şi a urmaşilor acestuia formând **dinastia Pieporilor**.

Independența Daciei a fost magistral apărată de Regalian, acesta dovedindu-se a fi unul dintre cei mai mari strategi ai timpului său. Mai întâi şi-a asigurat alianțe trainice la hotarele de nord-vest, de nord şi de est ale Daciei, cu Goții, cu Gepizii, cu Herulii, cu Tervingii ş.a., neamuri mereu pregătite pentru o invazie dirijată de războinicii lui Regalian în provinciile Imperiului Roman situate la granițele cu Dacia; în sud, sud-vest şi vest: în Bittinia (provincie cu amestec de populații, cu multe „cuiburi ale trădării", chiar dacă avea aproape 50 la sută elemente dacice , în Pont, în Achaia/Grecia, în Noricum, etc.; apoi, a coordonat/sincronizat răscularea altor țări/provincii din Imperiul Roman, ca Raetia, Gallia, Britannia, Egipt, etc., încât puterea armatelor imperial-romane să nu se poată concentra asupra statului independent al Daciei.

Statul Independent al Daciei sub Regalian (258 – 268 /270), cu capitala la Sarmisegetusa, *a avut monedă proprie, regalianul de argint* – **prima monedă națională a Dacilor uniți şi liberi,** cu numele conducătorului lor: «IMP. C. P. C. REGALIANU…» / «REGALIAN…» –, scris într-o limbă bine cristalizată, daco-arhaică.

Despre independența Daciei aduce mărturie peste milenii şi realitatea arheologică din centrul financiar, religios şi legislativ Sarmizegetusa/ fosta Ulpia Traiana Sarmizegetusa, noua capitala lui Regalian; ultimele monede ale Romei aflate în circuit aici au fost emise în vremea lui Gallienus, înainte de anul 258 d. H., anul independenței Daciei, anul în care regalianul de argint a înlăturat denarul Romei. Şi istoricul american Paul MacKendrick, în lucrarea *Pietrele Dacilor vorbesc* (1975 / 1978), certifică: în *Sarmizegetusa/Ulpia Traiana Sarmizegetusa, «ultimele monede (romane) poartă efigia lui Gallienus*».

După un deceniu de războire fără succes cu împăratul/regele Dacilor, în anul 267, împăratul Gallienus mobilizează trupe importante – sub comanda generalilor Marcianus, Cleodamus, Athenaeus, Aureolus, Dexip (istoricul/comandantul Atenei), Claudius ş.a., în provinciile Imperiului Roman de la granița de sud a Daciei, în Pont, în Bithynia, în Phrigia, în Achaia/Grecia, Tesalia, în Epir, cu intenția de a da bătălia decisivă. Regalian, bun cunoscător al realităților militare romane de la granițele de sud ale Daciei, a dirijat în respectivele provincii ale Imperiului Roman o puternică „invazie" a neamurilor nord-pontice: Goți (Ostrogoți, Vizigoți), Tervingi, Greutungi, Gepizi, Heruli, Peuci ş.a., neamuri îndemnate – după cum spun cronicile – «la prada/devastarea Imperiului Roman». Devastările au început din provincia Pont şi au fost frânate/stăvilite abia în Achaia/Ellada (Grecia), în Tesalia şi în Epir; Herulii au asediat Atena; după relatarea, din *Istoria bisericească*, a lui Euagrios, Dexip, „generalul" /istoricul (autorul *Sciticelor*), în anul 267, «a adunat în jurul său două mii de bărbați spre a înfrunta atacul Herulilor asupra Atenei», rezistând până în primăvara /vara anului 268, când Gallienus a venit în ajutorul Atenei, în fruntea unei puternice armate, respingând şi urmărind pe invadatori, pe teritoriul Daciei, în provincia Thracia, până la râul Nestos / Mesta, unde s-a dat bătălia decisivă cu Herulii; Gallienus a ieşit biruitor în bătălia de pe râul Nestos, luând prizonier chiar pe regele herul, Naulobatus; dar încălcarea hotarelor Daciei a declanşat furia dacilor din Thracia împotrivă-i, obligându-l „să plece în Italia". În vara anului 268 d. H., împăratul Gallienus, văzând zădărnicia luptelor sale de a reintegra Dacia între fostele hotare ale Imperiului Roman, a recurs la o soluție mişelească, aranjând uciderea lui Regalian; criminalii plătiți de împăratul roman Gallienus au reuşit să pătrundă în tabăra împăratului dac Regalian, imediat după răsunătoarea-i victorie împotriva Sarmaților/ Roxolanilor – ce fuseseră anihilați la hotarul de nord al Pannoniei. Complotiştii lui Gallienus reuşesc să-l ucidă pe Regalian prin august 268. Moartea lui Regalian a indignat întreaga Dacie. Reacția fidelilor cavaleri daci ai

Zalmoxianismului a fost de maximă promptitudine, la scurt timp fiind ucis şi împăratul roman Gallienus.

SULPICIA DRYANTILLA / DRUANŢILĂ (268 - 270). În Imperiul Roman, moartea lui Gallienus a declanşat **„războialele civile"** pentru tronul Romei. În Dacia, conducerea statului a fost luată de soţia lui Regalian, împărăteasa **Sulpicia Druantilla / Druanţilă** (268 – 270 d. H.), prilej cu care bate propria-i monedă. Noua împărătească a Daciei şi generalii fideli din armatele lui Regalian au mobilizat în Dacia de Est peste **320.000 de războinici** – după cum relevă ***Scriptores Historiae Augustae*** (cf. **Fontes,** II, 105), pentru a da lovitura de graţie Imperiului Roman. La această putere armată a Daciei au fost asociate neamurile dintre Nipru, Marea Masageţilor/Azov şi din Crimeea: Goţii, Herulii ş.a. Campania împotriva Imperiului Roman s-a dezlănţuit în iarna/primăvara anului 269 d. H. Referindu-se la această campanie a dacilor, istoricul **Zosimos** subliniază: «***Dacii se uniră cu Herulii, cu Peucii şi cu Goţii şi, adunându-se lângă fluviul Tyras / Nistru, care se varsă în Pont, construiră şase mii de corăbii; îmbarcând în ele 320.000 de oameni, porniră pe mare (…), având vântul dinspre spatele corăbiilor***» până la „strâmtoarea Propontidei". Desigur, o asemenea dezlănţuire de forţe a avut menirea de a intimida orice încercare a Romei de a supune Dacia .

În anul **270, Aurelian**, dac la origine, a devenit împăratul Daciei; puţin mai târziu, dar în acelaşi an, ajunge însă şi în mult visatu-i tron împărătesc de la Roma. Dacia se reintegrează Imperiului Roman, în baza ***Legământului de la Aurelian*** (legământ făcut lângă Aquileia) – respectat în mai mică ori în mai mare măsură până după împăratul dac de Constantinopol, Focas (602 – 610). Aşadar, în anul 270 d. H., sub împăratul Aurelian, în Imperiul Roman a avut loc un mare eveniment: DACIA RESTITUTĂ…dar nu pentru mult timp, căci, un an mai târziu, la 271, oficial, Aurelian va retrage administraţia romană din Dacia.

În acest sens – pentru anul 270 – grăieşte şi ***Istoria contemporană*** a lui **Zosimos**: «*După ce-şi întări domnia, Aurelian plecă din Roma şi înaintă spre Aquileia; iar de acolo a pornit-o spre Pannonia, căci aflase...*» că războinicii, considerând că a trădat Sarmisegetusa, trecând de partea Romei, «îl vor ataca»; Zosimos spune că s-a desfăşurat chiar o bătălie «nedecisă»; «venind noaptea, această împrejurare a făcut că ambele părţi s-au pretins biruitoare»; «la ivirea zorilor au trimis soli ca să trateze pacea» (Fontes, II, 307).

CAtl – *Concise Atlas of the World*, Oxford, Melbourne, Toronto, Oxford University Press, 1995.

CDH – *Henry Cohen*, Description Historique des Monnaies frappées sous l'Empire Romain communément appelées Médailles Impériales, vol. V, Paris, 1861.

CDr, **6** – *Caietele Dacoromaniei* (Timişoara), anul III, nr. 6, 23 decembrie 1997 – 21 martie 1998.

CIlr – George Călinescu, *Istoria literaturii române*, compendiu, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1968.

DMID – Josif Constantin Drăgan, *Mileniul imperial al Daciei*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986.

Fontes, I – *Fontes ad historiam Dacoromaniae pertinentes*, I (ab Hesiodo usque ad Itinerarium Antonini) / *Izvoare privind istoria României*, I (de la Hesiod la Itinerarul lui Antoninus — comitetul de redaţie: Vladimir Iliescu, Virgil C. Popescu, Gh. Ştefan), Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964.

Fontes, II – *Fontes Historiae Dacoromanae*, II (ab anno CCC usque ad annum M) / *Izvoarele istoriei României*, II (de la anul 300 până la anul 1000 - publicate de: Haralambie Mihăescu, Gheorghe Ştefan, Radu Hâncu, Vladimir Iliescu, Virgil C. Popescu), Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

GDlr – G. Guţu, *Dicţionar latin-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.

HIst – Herodot, *Istorii*, I / II (traducere de Adelina Piatkowski şi Felicia Vanţ-Ştef), Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 196l / 1964.

MIrom – Theodor Mommsen, *Istoria romană*, I – III (Cuvânt înainte de acad. Emil Condurachi; traducere de Joachim Nicolaus), Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1987

MKP – Paul MacKendrick, *The Dacian Stones Speak* (The University of North Carolina Press, 1975) / *Pietrele Dacilor vorbesc*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978

PGet – Vasile Pârvan, *Getica* (o protoistorie a Daciei – ediţie, note, postfaţă de R. Florescu), Bucureşti, Editura Meridiane, 1982.

RDGIR – I. I. Russu, *Dacogeţii în Imperiul Roman*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1980.

REtn – I. I. Russu, *Etnogeneza Românilor – fondul autohton tracodacic şi componenta latino-romanică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

SHA – *Scriptores Historiae Augustae*, edidit Ernestus Hohl, vol. I – II, Editio stereotypa correctior addenda et corrigenda adiecerunt Ch. Samberger et W. Seyfarth, Teubner, Leipzig, 1965.

TZpl, I, II – Ion Pachia Tatomirescu, *Zalmoxianismul şi plantele medicinale*, vol. I, II, Timişoara, Editura Aethicus, 1997.

FISIERUL revistei „DACIA MAGAZIN“

(Adnotari ale fişelor: prof.Timotei URSU, consilier ştiinţific al Societăţii DACIA REVIVAL INTERNATIONAL)

În sprijinul informării iubitorilor istoriei noastre vechi, revista noastră a iniţiat această nouă rubrică în care vom publica periodic (sub formă de fişe referenţiale) reproduceri de fragmente din vechi documente istorice şi lucrări de referinţă în domeniile adiacente. Recomandăm cititorilor interesaţi de o documentare obiectivă şi progresivă să transfere aceste "extrase" în fişierele ("folderele")" computerelor personale sau în fişierul bibliografic tradiţional al cercetătorilor: "sertare" cuprinzând în plicuri pe tematici, sferturi, optimi sau şaisprezecimi de coală A-4, cuprinzând: numele autorului, numele lucrării, editura şi anul apariţiei, pagina din care se extrage citatul; în dreapta sus, SUBIECTUL.

Un astfel de FIŞIER devine un instrument de lucru absolut necesar unei cercetări şi documentări bine organizate şi, mai ales, de o nebănuită utilitate. De fiecare dată când cercetătorul întâlneşte, într-o lectură, pasaje pe care le consideră importante, le notează după acest sistem, şi le reproduce cu exactitate, între obligatorii ghilimele, introducându-le în FIŞIERUL PERSONAL. Fişele sunt deosebit de utile, chiar obligatorii, la redactarea unor lucrări în care se fac "trimiteri bibliografice" (în subsolul paginilor sau la finalul unor capitole), cum sunt articolele destinate publicării, comunicări ştiinţifice, redactarea unor cărţi de specialitate, etc.

Aceste trimiteri bibliografice - utilizate consecvent şi corect - devin amprenta obligatorie a unui studiu ştiinţific autentic.

FIŞE (ADNOTATE), după Rapoartele Arheologice ale colectivelor conduse de acad. prof. dr.Constantin Daicoviciu (săpăturile efectuate între anii 1950-1959 la Dealul Grădiştei ("Grădiştea Muncelului")

Nota adnotatorului: O majoritate a istoricilor şi arheologilor români contemporani pun astăzi semnul egalităţii între Dealul Grădiştei şi străvechiul, legendarul "munte sfânt al Geto-Dacilor", KOGAION. Volumele "DACII" (Buc.1965 şi 1972, Hadrian Daicoviciu)," BUREBISTA ŞI EPOCA SA"

(Buc. 1977, Ion Horaţiu Crişan), "SPIRITUALITATEA GETO-DACILOR" (Buc.1986, Ion Horaţiu Crişan), "ARHITECTURA DACILOR" (Buc.1982, Ioan Glodariu), "INTRODUCERE ÎN ARHITECTURA DACILOR" (Buc. 1984, arh. Dinu Antonescu) sau monografia "SARMIZEGETUSA REGIA, CAPITALA DACIEI PREROMANE" (Deva, 1996, un colectiv condus de I.Glodariu), etc., cărţi care pot fi găsite în numeroase biblioteci româneşti, aduc un apreciabil volum de informaţii cu privire la datele de cercetare, inclusiv privind Dealul Grădiştei, construcţiile antice şi unele interpretări formulate de-a lungul a circa cinci decenii. Deşi scrise de profesionişti care au lucrat efectiv pe şantierele de acolo, aceste volume îşi datorează informaţia primară RAPOARTELOR ARHEOLOGICE (notaţii de săpături), apărute în publicaţiile de strictă specialitate arheologică; acestea au apărut, inerent, cu un tiraj extrem de redus - aşadar nu foarte la îndemâna oricui: STUDII ŞI CERCETĂRI DE ISTORIE VECHE ("SCIV"), MATERIALE ŞI CERCETĂRI DE ARHEOLOGIE ("MAT."), etc.

Tocmai pentru a facilita accesul la unele informaţii utile din aceste rapoarte arheologice, vom transcrie periodic o parte a "FIŞELOR PERSONALE" pe care le-am realizat, în timp, după aceste publicaţii. Pentru intercalarea propriilor adnotări, vom folosi literele oblice şi închise în paranteze drepte.

SCIV, 1/1951, pg. 95 -126
STUDIUL ARHEOLOGIC DELA (sic!) GRĂDIŞTEA MUNCELULUI
Rezultatul cercetărilor făcute de colectivul din Cluj în anul 1950

altitudinea
Pg.95: " .. o aşezare atât de mare şi situată în mijlocul codrilor de fagi seculari, la o înălţime de 1200 metri. (…) …între cotele 1144 m. şi1254 m"

NOTĂ: Altitudinea de "referinţă" oferită în 1950 arheologilor era una intenţionat eronată, cotele exacte montane

fiind apreciate pe atunci drept "secret militar strategic". În realitate, altitudinea terasei a XI-a, (pe care se află majoritatea sanctuarelor), reverificată GPS în 2006, este cuprinsă între 1039.1 m. - 1040.8 m (cu o uşoară pantă spre SE.); iar vârful Dealului Grădiştei, din mijlocul "Cetății", măsoară (astăzi) aprox.1071m.) Este posibil ca înălțimea vârfului, în epoca realizării construcțiilor dacice de aci să fi fost mai ridicată, "tocirea" culmii datorându-se atât factorilor naturali cât şi repetatelor săpături în timp, ale căutătorilor de comori.

mortarul

Pg. 98, nota C.D. 3: " (a apărut) … discuția dacă dacii au cunoscut şi întrebuințat mortarul, care era prezent în aşezarea de la Grădiştea Mncelului, sau dacă nu cumva ruinele cu mortar proveneau de la construcții ulterioare romane".

" centru politic"

Pg. 98-99: " … ne aşteptam să descoperim în aşezarea de la Grădiştea Muncelului o cetate mai mare şi mai puternică decât cele cunoscute până acum, cu unele elemente în plus, dar totuşi numai o CETATE, aceste aşteptări ale noastre, prin campania din 1950 au fost mult şi plăcut depăşite…ăsugerândâ… calitatea de centru religios şi politic al Statului dacic"

dimensiunile "cetății";

zidul

Pg. 100: " Cetatea se întinde pe cinci terase. Lungimea cea mai mare a incintei e de 240 metri iar lățimea maximă e de 152 metri … (…) ăzidul care o înconjoarăâ …urmărind fidel posibilitățile terenului" (sic!)

«zidul» …"e format din blocuri de conglomerat calcaros… aduse din jurul Boşorodului, dela Dealul "Măgura" de lângă comuna Sântă Măria de Piatră "

Pg.102: " Incinta nu are turnuri, nici în interior, nici în exterior… lucrul poate să indice o relativă vechime mai mare față de cetatea de la Piatra Roşie"

(….) Zidul a fost refăcut în pripă şi întărit cu blocuri de piatră aduse dela alte construcții, din complexul de ruine B, "incinta sacră".

Pg. 103: " …pe latura vestică, în porțiunea nordică a zidului, un bloc de pe fața exterioară a acestuia purta incripția săpată cu litere adânci şi clare

" LEG IIII FL".

« Figura 6, de la pg. 104, are explicația:» "Piatră de boltă (?) de andezit încastrată în zidul cetății".

"Calea Sacră"

Pg. 104: "…La poarta de Vest un drum pietruit de cca 3 m. lățime…"

".. În exterior, la poarta de Est, un drum larg de 5 m., pavat cu lespezi de piatră de conglomerat calcaros şi cu o bordură pe margini"… (…) "..coborând la incinta sacră." Lărgimea trebuie să o stabilim la 5 m. minimum".

în interiorul

"Cetății"

Pg.106: "…Nici un zid despărțitor n-a fost constatat între terase. Cetatea, aşadar, n-a avut mai multe "curți" sau zone" (…) "… se află urmele unor barăci (militare) «?!» de lemn, cu ceramică, scoabe, cuie, fierărie, arme şi alte obiecte de origine dacică şi romană".

«Notă: în publicațiile ulterioare arheologii vor corecta această afirmație, în sensul că inventarul - extrem de sărăcăcios - găsit în "Cetate" nu justifică termenul "arme" şi că, pe ansamblu, caracterul militar al aşezării nu se confirmă».

".. Pe partea de Est, pe terasa 4, (se află) urmele unei construcții din piatră cu mortar de caracter net roman ă?!â, desigur «!?» locuința comandantului «?!», mult distrusă de căutătorii de comori…"

baia "romană"

Pg. 106:…." La Sud de Cetate, o construcție care a dat mult de furcă predecesorilor noştri (…) a dovedit peste orice îndoială că avem a face cu o instalație thermală romană «?!» cu toate caracteristicile ei, ridicată cu mortar şi cu material luat din zidurile cetății şi de la incinta sacră"… …" (în cetate se află şi)… resturile a două vase de andezit din apropierea porții de Est, ele trebuie că au fost aduse ulterior în cetate; locul lor trebuie ă?!â să fi fost, la origine, în incinta sacră".

datare

Pg. 106-107: "..Toate aceste observații făcute la complexele A şi C m-au dus la convingerea că marea cetate dacică de pe Dealul Grădiştei, datând, după mărturia monedelor şi obiectelor, din epoca celor doi regi ai dacilor,

Burebista şi Decebal, a fost distrusă de Romani ăsic!â în cursul celui de al doilea război dacic, 105-106, iar după această dată - cetatea refăcută şi pusă din nou în stare de apărare a fost ocupată de o garnizoană romană destul de puternică, recrutată la început din legiunea IV-a FLAVIA (…) În felul acesta credem a răspunde şi la întrebarea când şi unde s-a efectuat repunerea în funcțiune a cetății, mult distruse prin asediul îndurat «?!». …

Ar putea fi vorba şi de o refacere a cetății de către Daci (…) chiar după 106 "«sic!».

«NOTĂ: Este de remarcat tendința firească a conducătorului cercetărilor, universitarul şi cunoscutul istoric Constantin Daicoviciu, de a formula ipoteze interpretative, raportate - tot atât de firesc - la informația istorică din acel moment; din păcate tonul se transformă, mult înainte de dispunerea de dovezi temeinice, din ipotetic în concluziv (vezi de pildă pasajele marcate de nota: «?!»), marcând începutul unei veritabile politici de statut în cercetarea "dacică", - ("MAGISTER DIXIT!"), care a şi determinat ulterior o serie de probabile confuzii în lanț. Nu exista - şi nu există deloc - o unanimitate în ce priveşte opinia că cetatea ar fi fost "militară": nu a apărut un inventar arheologic care să justifice această aserțiune; ea a servit, probabil, ca incintă confreriei de sacerdoți, pricepuți chiar şi în mânuirea armelor, care activau la probabilul Kogaion (cf.citatului binecunoscut din Strabon,VII, 3,5; coroborat cu Iordanes, Getica, 69-70).

Zidul cetății nu vădeşte nici un element "defensiv", el pare mai degrabă - dincolo de masivitatea sa - o… barieră SIMBOLICĂ între sediul sacerdotal şi "Lumea dimprejur", ca o veritabilă, mare şi străveche… mănăstire păgână! Inventarul "Roman" (urme de ceramică apreciată drept romană sau două-trei monezi romane) putea fi introdus în incintă ca urmare a comerțului firesc, de import; iar "inscripția" LEGIIIIFL - care în realitate putea fi, conform imaginii grafice reproduse la pg. 103 -"LEG I P I - FL" !- aşadar cu litera PI grecească la mijloc, poate fi identică "blocurilor cu litere greceşti" descoperite la zidul de terasare din incinta sacră, deasupra Soarelui de Andezit: aceste litere greceşti reprezentau fie "inventariere de blocuri, de către zidari", fie inscripție sacerdotală codificată.

Nu este însă de exclus nici semnătura de traversare ulterioară a unei unități militare romane, aşa cum unii turişti ocazionali, din toate timpurile, doresc să-şi "imortalizeze" trecerea înscriindu-şi vulgar şi ireverențios numele într-un…loc celebru!.. (ori, aci se afla, probabil, legendarul Munte Sfânt al Hyperboreilor, KOGAION!..)

Pentru LOCAREA unei unități militare romane "destul de serioase" în incinta cetății de la Dealul Grădiştei - mai ales după ce construcția, cum credea istoricul C.D.: " a fost serios distrusă… şi apoi refăcută de Romani" - ar fi fost necesare mult mai multe şi mai convingătoare relicve specifice!

"Hipocaustul" (baia romană) putea servi perfect necesităților fireşti ale confreriei de sacerdoți şi ar fi putut fi construită după "plan şi sistem roman", ba chiar cu meşteri sau prizonieri romani, cu mult înaintea războaielor dintre 101-106 (Cassius Dio oferă referințe excelente în acest sens!). A devenit de altfel un stereotip ulterior - vezi cărțile semnate de Hadrian Daicoviciu, I.H.Crişan, Ioan Glodariu, etc - de a socoti tot ceea ce seamănă a sistem de construcție roman drept "construit după ocuparea Daciei"; iar acolo unde ar fi putut lucra meşteri după "model grecesc" (ca peste tot în Pensinsula Balcanică a secolelor III BC - III AC), construcțiile să fie puse pe seama… chiar a unor meşteri greci "veniți din cetățile greceşti de la Pontul Euxin"! Se sugerează astfel o falsă imagine a unei Dacii zăvorâte în… creierii munților, desprinsă de lumea dimprejur, în special de cea apropiată, cea sud-dunăreană (Zona Moesiană, care i-a şi aparținut înaintea extensiei romane); ceea ce este cu evidență o eroare.

Această notă reprezintă, aşadar, un alt punct de vedere, la care autorul notei subscrie; punct de vedere potrivit căruia la Dealul Grădiştei nu a existat nici o "capitală a dacilor", nici un "centru politic" al Marelui Regat - cel împotriva căruia Roma a trimis cea mai mare armată a istoriei acțiunilor ei militare, peste 150.000 soldați în legiunile şi auxiliile angajate între 101-106!) - ci un impresionant CENTRU CULTUAL-ŞTIINȚIFIC, probabilul Kogaion. Este foarte posibil ca acesta să fi fost, tradițional, "locul de mare taină" al dacilor, deținător de sanctuare, de tezaur, de făurărie sacerdotală, depozit pentru capturi militare şi lagăr de prizonieri, un centru de importanță deosebită, în mod firesc fortificat cu o serie de cetăți înconjurătoare; şi acest Kogaion ar fi putut fi chiar ultimul punct de refugiu al regelui Decebal (cel înfrânt în 106, urmărit de Romani şi încolțit în cele din urmă undeva la Nord de Mureş); dar - credem cu temei! - nu capitala sa!

…Cum însă toate acestea sunt opinii de domeniul ipotezelor, cititorul este invitat să-şi alcătuiască propriul punct de vedere».

(Continuarea în numerele următoare.)

Continuare din numărul trecut

O "hartă astronomică" a antichității?!

Prof. Timotei URSU

Poziția Culmii Godeanu, înconjurată - printr-o "coincidență oroformativă" de o veritabilă coroană muntoasă, cu posibile aliniamente succesive ale unor culmi, (vezi foto 7, harta zonei şi foto 8, "ecoul culmilor"!), poate fi explicația extraodinară a opțiunii constructorilor KOGAIONULUI tocmai aici, În mijlocul unei mulțimi de munți şi dealuri, care - întâmplător! - oferă surprinzătoarea şansă a nu mai puțin de 24 aliniamente de culmi succesive (văzute de pe culmea Godeanu). Evident, poziționarea aceasta a culmilor este o "coincidență"; dar sesizarea acesteia a fost, probabil, rezultatul unor îndelungi observații şi rămîne extraordinarul merit al celor care au făcut, în cele din urmă, această alegere.

Ce legătură pot avea aceste aliniamente - (probabil sesizate încă în Antichitate) - cu... Soarele de Andezit, de pe Terasa XI a Dealului Grădiştei?

Examinând mai atent, cu corecție digitală, fotografiile aeriene pe care le-am executat în 1985 la Dealul Grădiştei, am observat că, dincolo de "lățirea" cu circa 10-13 cm. pe rază datorată apariției unor crăpături accentuate de factorii meteorologici, de intemperii, (ba: chiar şi de factorul "uman", de vreme ce se citează... miei copți la proțap pe... Soarele de Andezit, prin deceniile 60 şi 70!), ei bine: în pofida oricăror aşteptări, cele 10 sectoare de cerc, reprezentate de cele "10 felii" ale marelui disc de andezit, NU SUNT EGALE!.. Ele ar fi trebuit să aibă fiecare dimensiunea unghiulară de câte 36 grade (360 grade : 10); totuşi, aceste felii prezintă mărimi unghiulare, la centru, diferite. (Pentru facilitarea calculelor am notat subdiviziunile de grad: zecimal şi nu prin "minute/secunde". Vom

Foto 10. Alunecarea vizibilă a Soarelui de Andezit, pe "soclu", spre S-V (2007)

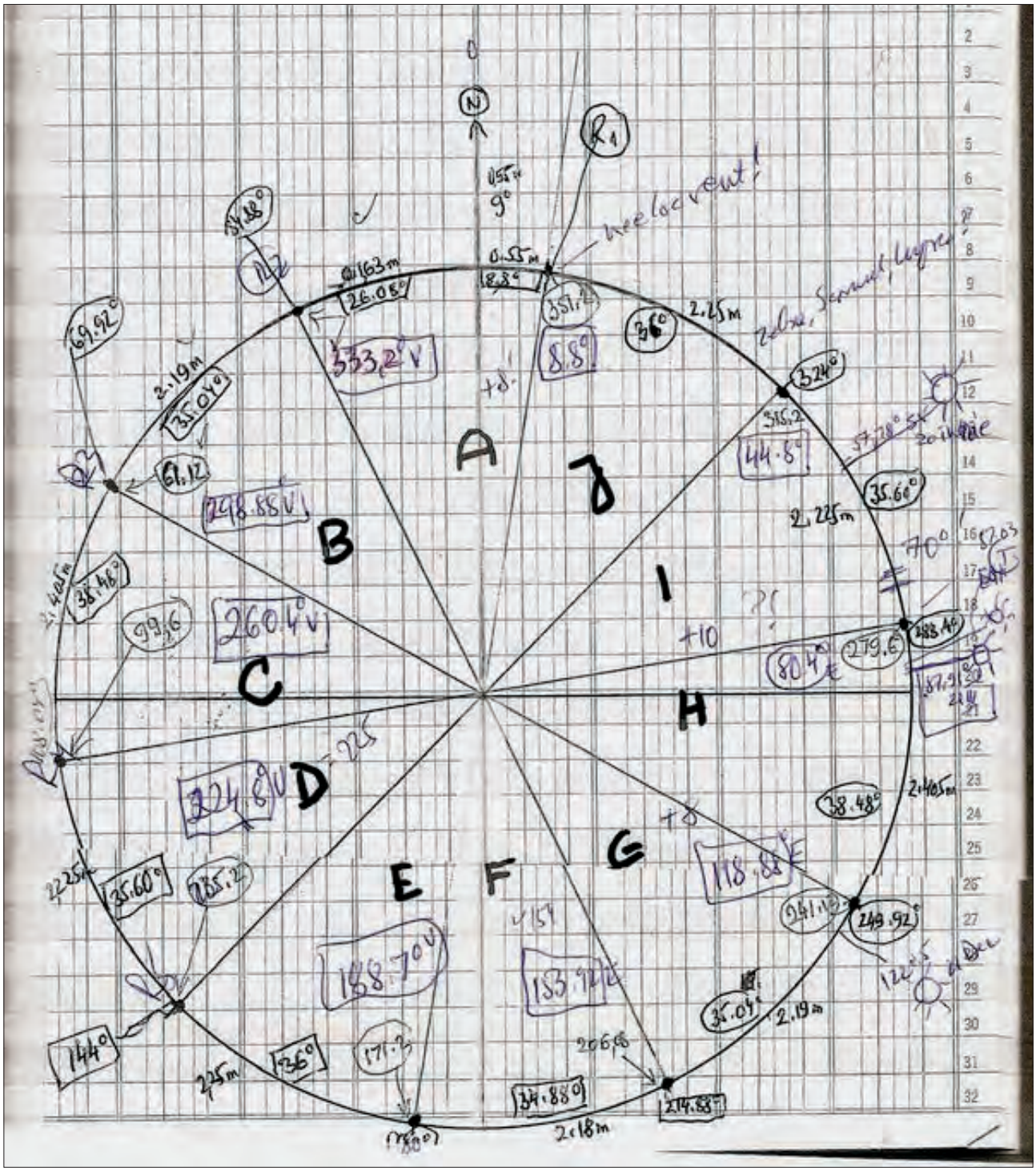

Foto 9 Cele 10 "felii" ale Soarelui de Andezit au mărimi, în grade sexagesimale, diferite! (Schița de lucru, Timotei Ursu, 2007)

opera deci, socotind, spre ex. "3 grade şi 45 minute" = 3,75 grade; "1 grad şi 20 minute" = 1,33 grade; etc.)

La rândul lor, (foto 9, schița de lucru SA) razele - care ne-am aştepta să "intervină despărțitor" la 36, 72, 108 grade, etc. - nu numai că "apar" la mărimi unghiulare diferite, dar nici măcar nu încep să se înşire pornind de la "un anume punct cardinal", să zicem Nord! Raza 1, care deschide "felia A" începe de la + 8,8 grade Nord (din motive care, pntru moment, ne rămân necunoscute!). Respectând direcția de "măsurarea a cercului" aşa cum sugerează marele Sanctuar Rotund, adică în sensul invers drumului acelor de ceasornic - de altfel în consens cu metoda antică cvasi-general utilizată în spațiul mediteranean!), dar admițând - pentru uşurarea calculelor - sistemul nostru actual de numărare în cercul sexagesimal, vom observa că Raza 2 , definind un Sector A cu o valoare de 34,88 grade

sexagesimale, marchează la punctul 333,2 grade Vest.

(Nu ne referim la sectorul de disc deteriorat şi reconstituit aproximativ "simetric", în beton, în 1979, mai ales că nu avem dovada certă a acestei presupuse simetrii, mai ales pe sectorul de cerc SUD-ESTIC, care ne-ar fi interesat în cel mai înalt grad!) Examinând însă doar zona originală, păstrată "in situ", care ne oferă evidenţa a 7 din cele 10 raze iniţiale, şi acordând ...credit de inventar pentru celelalte 3 raze, vom observa că sectoarele de cerc au dimensiuni care variază, de la sector la sector: între 34 grade, 53 minute şi până la 38 grade şi 29 minute. O asemenea diferenţă, de aproape patru grade, nu poate fi pusă nici pe seama întîmplării, şi nici pe seama unei presupuse inabilităţi a constructorilor acestui uimitor complex: nu urci până în vârful aproape inaccesibil al unui munte ditamai construcţia de andezit,cântărind circa 20.000 de kilograme (!), tăiată "atent" în zece sectoare, şi să le ansamblezi acolo..... inegale! (În cel mai rău caz, ele ar fi fost "tunse" la faţa locului de către pietrarii-ansamblatori...)

Să fi existat - cu clară intenţie - o altă explicaţie a acestor deosebiri de mărimi ale unghiurilor?

Deoarece ne-am propus atât reconstituirea dimensiunii virtuale (iniţial) a Soarelui der Andezit, cât şi mai ales unghiulaţia "razelor" (respectiv a locului de imbinare, în linie absolut dreaptă, a "feliilor"), am renunţat la estimarea diametrului printr-un "număr de diametre succesive": este absolut sigură "lăţirea" diametrelor, neregulată, datorită crăpăturilor transversale, ca şi deplasării vizibile (cu rata de 5-11 centimetri) a discului superior, pe "suportul" similar ca dimensiune de dedesubt. Această deplasare a fost probabil rezultatul aceleiaşi mişcări seismice care a cauzat alunecarea întregii terase, dar mai ales a jumătăţii de Nord-Est şi Est, către vale, determinând şi actualul "cerc neregulat" al marelui Sanctuar Rotund. (Deplasarea, "alunecarea" discului superior al Soarelui de Andezit, este perfect demonstrată de fotografiile 10 şi 11: discul superior "dezveleşte" o margine a suportului spre Sud-Vest şi "acoperă", ca o ciupercă, curbura de Nord-Est a acestuia. Noile măsurători, din octombrie 2007, le-am efectuat ajutat admirabil de dl. Radu Brilinschi. După eliminarea "ratei crăpăturilor", diametrul real - "iniţial" rezultă a fi fost, potrivit calculului prin circumferinţa "soclului", cuprins între de 6.93 -6.95 m!).

În ce priveşte "direcţionalitatea razelor Soarelui de Andezit", aceasta a fost stabilită - în ultimă instanţă - nu

Foto 11. Alunecarea vizibilă pe "soclu" a Soarelui de Andezit, în sectorul N-E (2007)

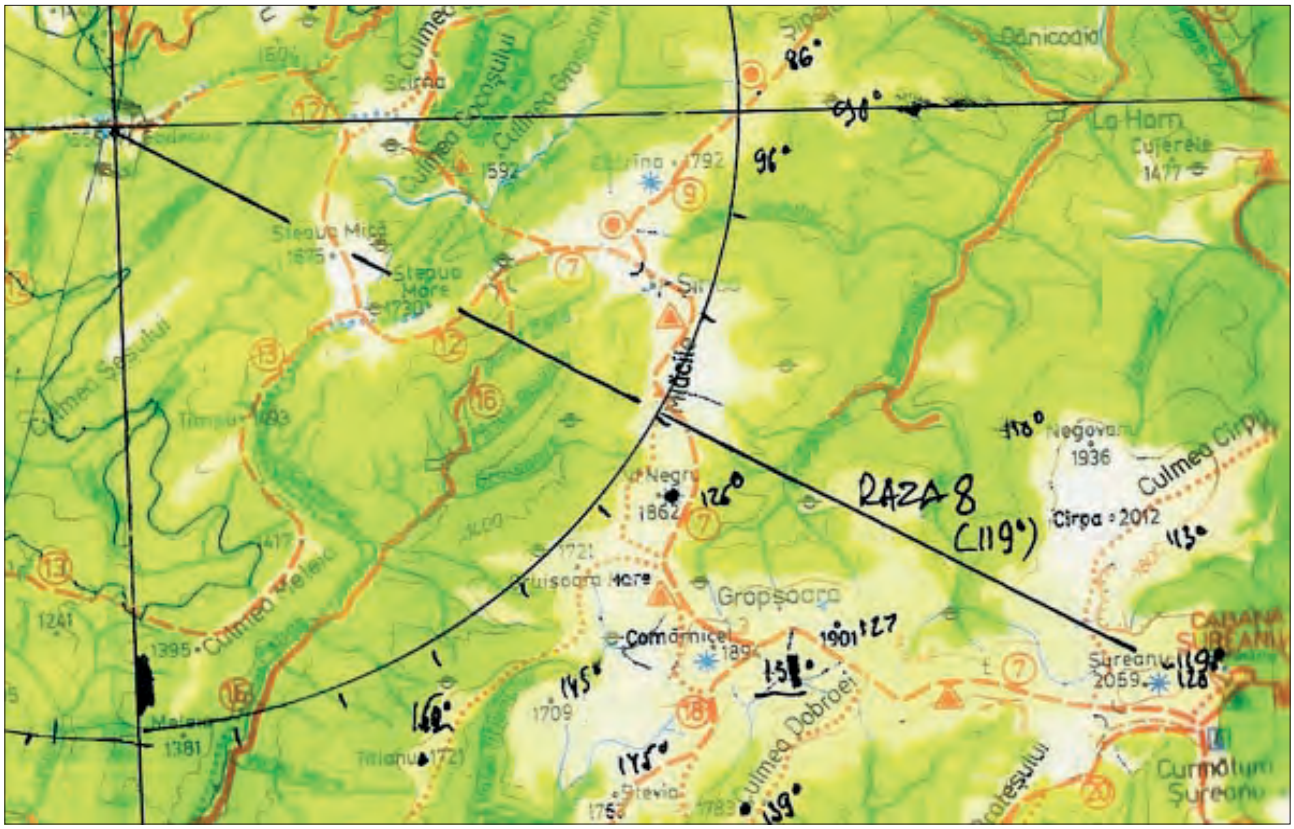

Foto 12. Direcţia "Razei 8" a Soarelui de Andezit (119 grade Est), transpusă în poziţia Vârfului Godeanu, formează un "aliniament de culmi" elocvent.

dinspre centru spre extremităţi, prin examinare cu busola (aproximaţia obţinută cu busola depăşind 1,5 - 2 grade, cu atât mai mult cu cât zona prezintă certe variaţii magnetice!) ci prin stabilirea locului mai exact al punctului de origine al "razelor", prin echivalenţa dintre situarea metrică pe circumferinţă cu mărimea corespunzătoare în grade sexagesimale. (Această metodă a dat aproximări de numai plus-minus 0,25 grade sexagesimale).

Apoi, cum orientarea "către Nord" a Soarelui de Andezit (în pofida unor minore deplasări excentrice ale "cozii", inerente în procesul de dezvelire şi reasamblare) a fost posibil să fie stabilită cu convenabilă exactitate, am "transpus" desenul astfel obţinut - al unui Soare de Andezit - în punctul de observaţie, adică pe Culmea Godeanu.

Rezultatul este uimitor: 8 din cele 10 "raze" repetă aidoma "desenul" unor direcţionali din teren (culmi de munţi apte să găzduiască " semnale luminoase" suprapuse!), şi anume cu variaţii cuprinse numai între 0,6 grade şi 1,8 grade pe hărţile de lucru; s-ar putea ca aproximaţiile să se datoreze unor inexacte "situări de culmi" în harta turistică, unde 1-2 grade de diferenţă nu degradează vizibil calitatea turistic-informativă a hărţii. Reverificarea acestor "trimiteri" în teren, (prin fotografiile - excepţionale calitativ, executate în condiţii meteorologice perfecte la 20 octombrie 2007, de pe vârf, de dl. Ovidiu Şerban din Arad şi repetate de mine, independent, în ziua următoare) confirmă acest rezultat.

Două din "razele desenului" ar fi putut fi marcate prin semnale luminoase nu pe culmi, ci pe umeri muntoşi mai puţin vizibili în relief (este vorba de raza "NORD-NORD-VEST", care "aterizează", totuşi, pe culmea Dealului Costeştiului, aflată la 333.92 grade; şi raza următoare din "sectorul de Nord", situată la 8,8 grade spre EST de "linia Nordului"; prelungirea acestor raze pare a se îndrepta - prin văi minore - într-o direcţie aparent fără semnificaţie... Or, poate un viitor studiu mai amănunţit, aduce surprize şi pe aceste raze?).

***(prezentare foto 12, exemplificativ, a aliniamentului RAZA 8: Steaua Mică (1675 m.) - Steaua Mare .(1739 m.) - Vf. Negru Nord (1894 m.) - Vf. Şureanu (2059 m.), aliniament care se suprapune, aproape, cu răsăriturile echinocţiale ale Soarelui , la 21 martie şi 21 septembrie,(diferenţa fiind de sub 2 grade!)

***şi foto 13, foto 14 şi 15 satelit, aliniamentul Razei 7: Culmea Şesului SE (1395 m.) - Vf.Tîmpu (1493) - Meleia (1417m.) -Titianu (1721 m.) - Vf. Taia (1702) care, la 155 grade Est are o posibilă "direcţionare" şi în... Vf.Parîngu Mare, vizibil doar în condiţii meteo perfecte, la circa 30 km. spre Sud-Sud-Est ! (Culmea Parîngului apare, însă, în fotografiile noastre).

În schimb, surpriza de proporţii o oferă cele patru direcţii cardinale esenţiale, spre NORD, EST, SUD şi VEST,

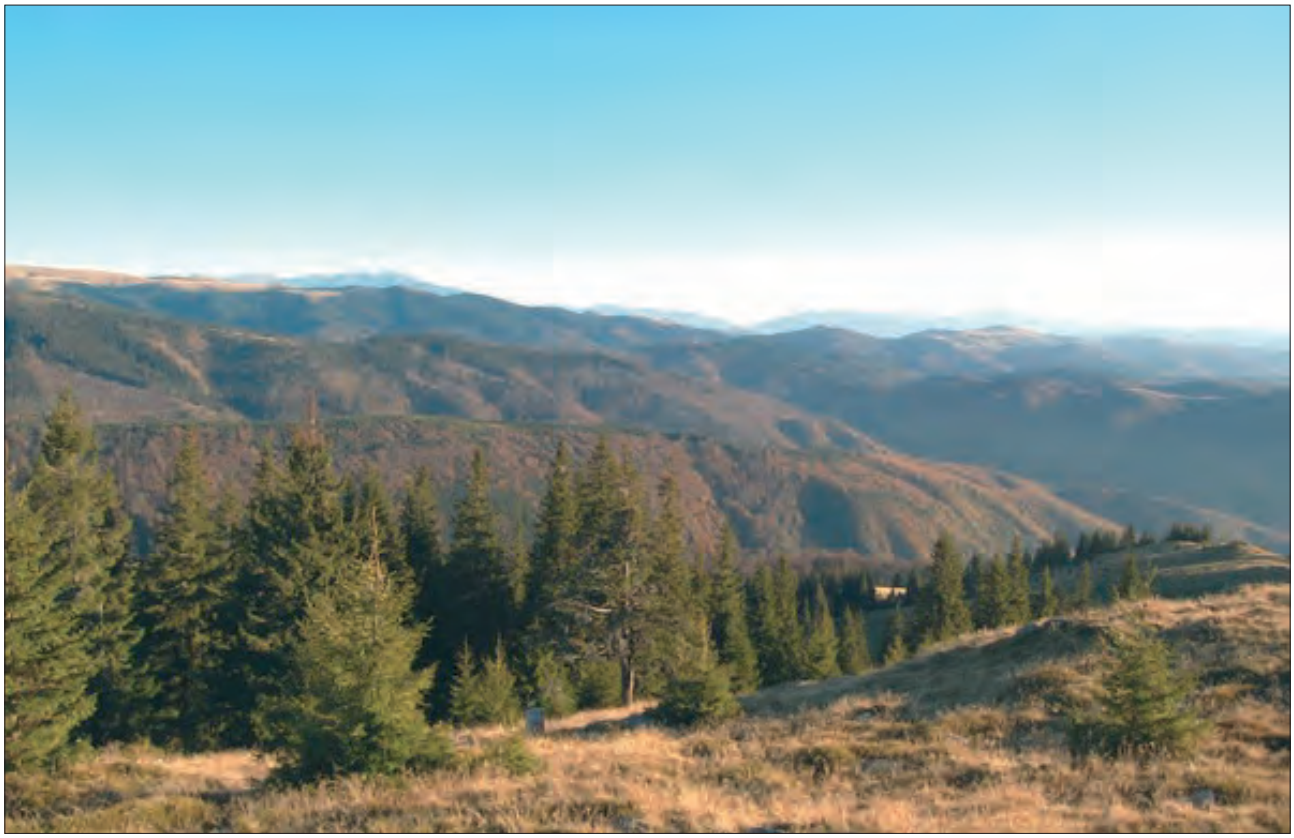

Foto 13. Imagine a sectorului Sud-Est-Sud; SUD; şi Sud-Vest-Sud, din unghiul culmii Godeanu (foto Ovidiu Şerban, 2007)

vizibile de pe Culmea Godeanu pe următoarele aliniamente:

NORD: Cota 1198 m. - Picul Glivii (1148 m.) - Vf.Ciungu (967 m.)

EST: Scîrna (1610 m.) - Culmea Şipcea (1654 m.)

SUD: Culmea Şesului-Est (1381 m.) - Culmea Dragu (1449 m., vizibilă ca o veritabilă "piramidă"!)

VEST : Strîmbu (1105 m.) - Cornu Pietrii (1145 m.) - Vîrtoapele (979 m.) - D. Grosului (998m.)

Trebuie să mai observăm că majoritatea covârşitoare a acestor aliniamente se "desenează" pe culmi de gol de munte.

Deoarece - cum spuneam - nu este de conceput că "pileații lui Deceneu" înfruntau ploile, vijeliile şi viscolele sălbatice pe culmea Godeanului între lunile noiembrie-mai, pentru a face observații astronomice, uimitoarea coincidență dintre "aliniamentele" vizibile din acest vîrf, (veritabile REPERE VIZUALE pentru aprecierea cu corectitudine a rotirii boltei cereşti în diferite sezoane) şi desenul similar al Soarelui de Andezit , conduce logic înspre o singură concluzie a ipotezei: că "desenul aliniamentelor orientative "vizate de pe culmea Godeanu" a fost.... COPIAT (în piatră!), mai jos, şi plasat între celelalte sanctuare (cele care operau şi depozitau "calculele"?!), astfel încât - dispunând aici, chiar fără un "orizont vizibil", de direcționalitatea stabilită de pe culme, studiul astronomic ("rotirea boltei cereşti") să poată continua în condiții mai puțin aspre, probabil în toate cele patru sezoane ale anului.

Aceasta este încă una din ipotezele de lucru, extrem de pasionante, propuse studiului pluridisciplinar. Chiar dacă arheologii nu se vor grăbi să crediteze o astfel de ipoteză, periegheze temeinice şi secțiuni de verificare arheologică pe culmile de "aliniament" ar putea să ofere surprize de proporții; mai ales că tocmai pe unele din aceste culmi " de bază" în stabilirea unor aliniamente (Meleia, Pustiosu, etc) au fost identificate recunoscute astăzi sanctuare circulare, considerate pînă în urmă cu trei decenii (în speță de arheologul Hadrian Daicoviciu) drept.... simple.. "stîne antice"...?!

Cu certitudine, constructorii sanctuarelor KOGAIONULUI vor fi fost cu mult mai mult decât nişte ciobani. Iar dacă unii cititori mai clatină capul a neîncredere, le recomandăm recitirea atentă a fragmentelor selectate la începutul acestui capitol, scrise de Hecateu, de Diodor, de Strabon, de Iordanes, în urmă cu... o-mie-cinci-sute, două-mii şi două-mii-cinci-sute de ani!...

Toate aceste date, supuse unei severe reverificări cu întreaga aparatură de specialitate, trebuie să constituie una din paginile de lucru ale viitoarei Echipe de Studiu Pluridisciplinar, o echipă formată din cercetători calificați ştiințific şi patronată de Comitetul UNESCO pentru România şi de Academia Oamenilor de Ştiință din România, echipă pe

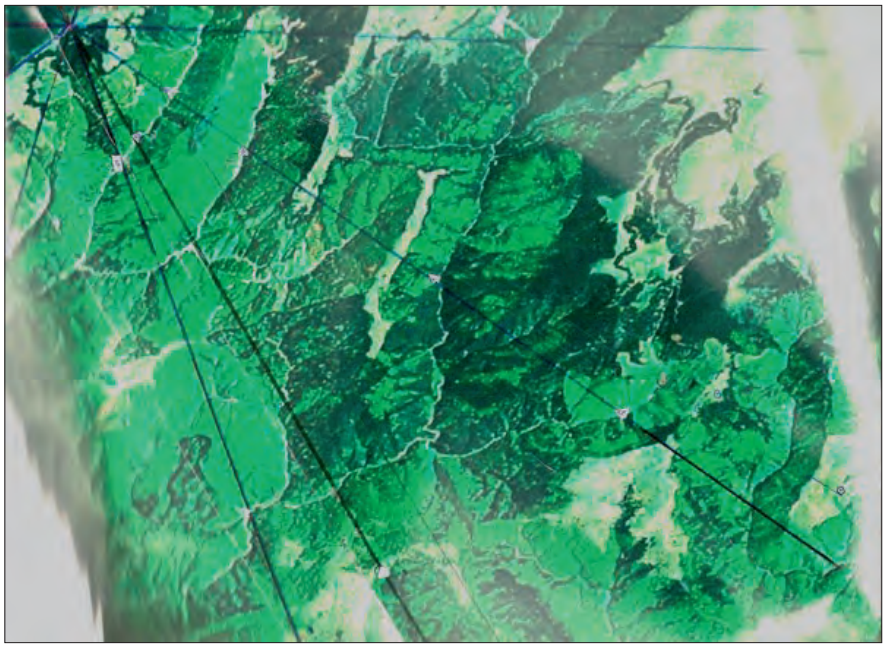

Foto 14. "Raza 7" (Titianu) a Soarelui de Andezit, transpusă în poziția Godeanu, pe harta-satelit (Timotei Ursu, 2007)

care am propus-o, în numele DACIEI REVIVAL INTERNATIONAL pentru a activa în 2008 în teren, cu un întreg program de ivestigații în "zona Kogaionului"; (sunt binevenite şi adeziuni ale unor instituții științifice şi universitare din alte țări - aplicabile prin timiursu@yahoo.com <mailto:timiur@yahoo.com> , respectiv prin aosromania@yahoo.com - în măsura în care se dovedesc interesate de acest aspect şi pot contribui, inclusiv material şi ştiințific, la fondul de îndeplinire a programului).

(o traducere în lb. engleză va fi postată pe situl www.dacia.org <http://www.dacia.org>)

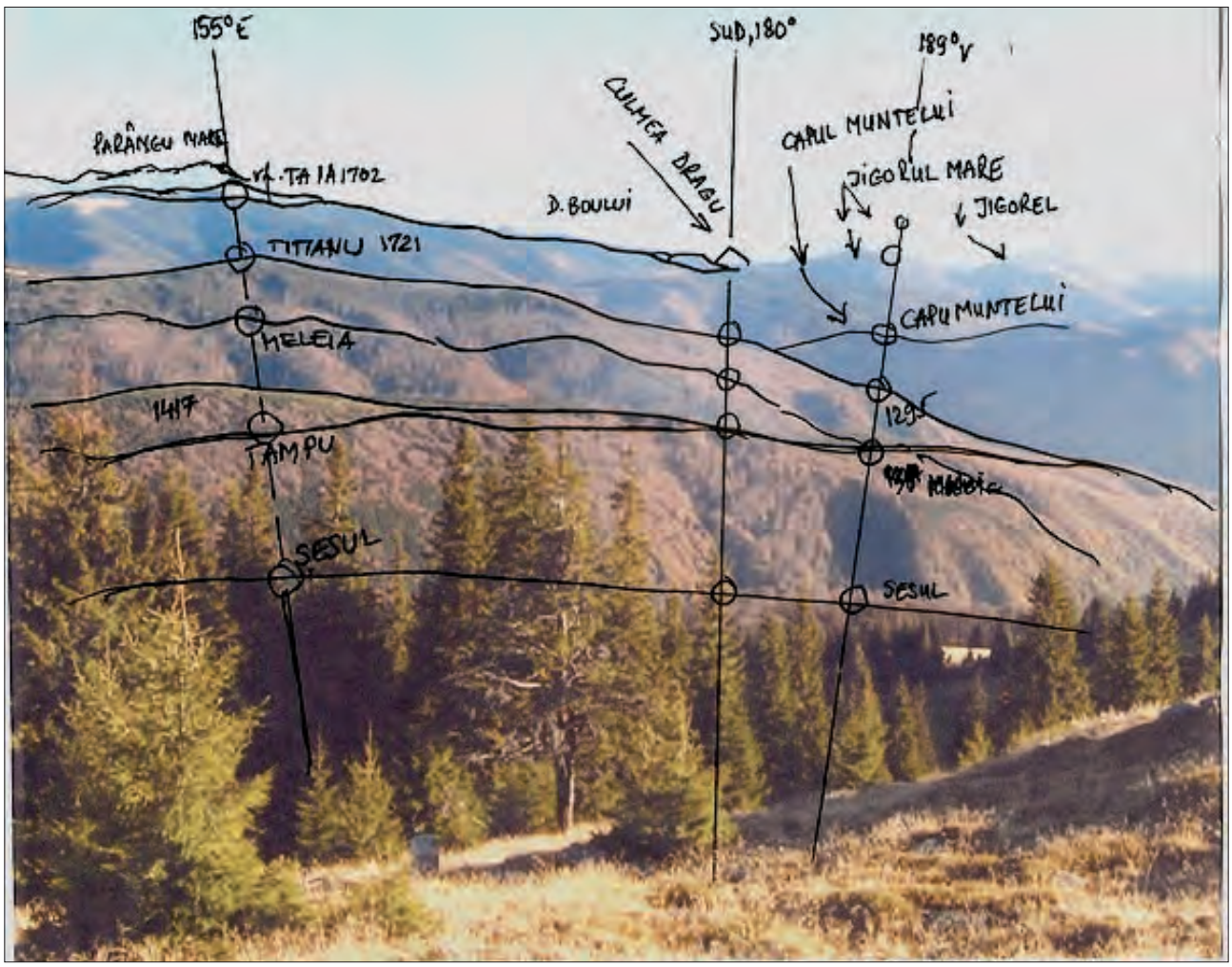

Foto 15. Desen punând în evidență succesiunea de culmi "suprapuse" care ar fi putut găzdui "semnale luminoase" în studiul astronomic antic (Sectorul "Razelor 7 şi 6", Sud-Est până în Sud-Vest; © T.U., 2007).

Ziarul regional
nr. 1 în România

Premiul
"Dumitru Tinu"
2006

GAZETA de SUD
Cotidian al oltenilor de pretutindeni

Nicolae Iorga: Ideea Daciei Românești

Prof. Gligor HAŞA

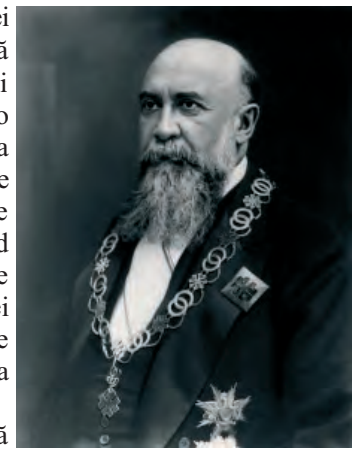

În vasta sa operă, Nicolae Iorga a abordat multiple domenii ale culturii şi civilizației româneşti şi universale. Geniu universal, el a avut uluitoarea capacitate să abordeze exhaustiv şi într-un tot unitar istoria, cultura şi civilizația poporului român, văzută „nu ca o entitate metafizică, ca o plăsmuire a minții abstracte, ci ca o uriaşă ființă, trecută prin multe lupte, încercări şi suferințe (...) care astăzi e în stăpânirea unei moşteniri, unui patrimoniu de tradiții, de datini, de istorie trăită, care face originalitatea lui...". În domeniul istoriei patriei, el a elaborat monografii şi sinteze de mare valoare, ca savant, patriot şi om politic implicat plenar în evenimente vizând originea, unitatea şi refacerea unității statale a poporului român. Mărturie stau şi cele aproximativ 700 de articole publicate în ziarul Neamul românesc şi apoi în trei emoționante volume cu titlul „Războiul nostru în note zilnice", care reconstituie cuvântarea ținută la serbarea pentru Unirea tuturor românilor, în noiembrie 1918, la Teatrul Național din Iaşi.

Referindu-se la România Unită prin jertfe de sânge, el o consideră de acum „veşnică în hotarele ei, (…) în ciuda invidiei şi a urii duşmanilor noştri seculari, din două motive: pentru că un popor întreg a voit-o şi pentru că ea nu înfățişează decât îndeplinirea, fatală, a unei idei pe care au păstrat-o ca o sfântă comoară, veacurile".

Judecățile de valoare, argumentele, ipotezele, analogiile sintetizate în aceste articole au valoare de precepte de viață, cu valoare aforistică şi pilduitoare, în centrul lor situându-se ideea de „Dacie Românească": „ideea operei politice înfăptuite (Marea Unire) e veche ca neamul însuşi; niciunul dintre neamurile care ne înconjoară nu are ideal național ca al nostru, el fiind aşa de vechi; ideea națională românească se numără cu sutele de ani şi cu miile de la începuturile ei; ea a fost conservată în grai românesc pe când Roma Apuseană nu mai era iar cea răsăriteană abia se încropea; ideea unității naționale, intrată în adâncul sufletului popular, a fost păstrată ca o sfântă comoară fiindcă izvora dintr-o civilizație politică milenară, fie ea a Daciei eroice, fie a romanității dispărute. La 1918, unitatea dacoromană presupunea şi un singur teritoriu, care este cel al vechii Dacii. Despre Dacia care a fost s-a vorbit în Renaştere; o bănuiau voievozii, o bănuia Ştefan cel Mare „care domnea peste Milcov şi stăpânea cetăți în Ardeal"; Mihai Viteazul a avut Ardealul cum îl avem acum. A fost ucis, dar ideea a rămas. Cărturarii l-au tradus pe Herodot şi au dat ştiri despre „Sciția începuturilor noastre". Simion Ştefan, mitropolitul de la Bălgrad, da de ştire lui Vasile Lupu al Moldovei despre "Ardealul cel mănos care cuprinde o parte de Dacie"; mai apoi Miron Costin verbea??, în spiritul iluminismului polon, despre Dacia de odinioară, „de la văile Maramureşului până la undele Mării": Locul acesta dar, unde este acum Moldova şi Țara Muntenească este drept Dacia, cum şi tot Ardealul, cu Maramureşul şi cu Țara Oltului". El creiona hotarele Daciei între Nistru, Marea Neagră, Dunăre, Panonia, Moravia şi Podolia, (…) peste Nistru, Podolia, până la apa Buhului şi peste Dunăre Misiile amândouă, cărora le zicem acum Dobroge şi o parte de Iliria. Aceasta „să fi fost Dacia".

În pofida politicienilor obedienți şi oportuniști, a cursurilor academice germane de la Fundația Carol, zice Nicolae Iorga, s-a înfăptuit idealul românesc. „Altfel, despre Dacia şi glorioasa ei romanitate vorbeau la Iaşi, la Cluj şi Bucureşti preoții şi cărturarii, prin alte părți pământul nostru e dezbinat, înțelegând aceste lucruri ca pe un punct de Crez". „Şi aşa – zburând din om în om, din generație în generație, sfintele limbi de foc, ducând suflet moldovenesc în Ardeal, suflet ardelenesc dincoace – când ideea Daciei celorlalți s-a ridicat cu steagul Fenixului înviat din cenuşă odrasla de țăran Tudor din Vladimiri cu steagul nemuritorului nostru vultur, între un Naum Rîmniceanu, monahul muntean de sânge ardelenesc, şi între un Gheorghe Lazăr (...) şi unul şi altul propovăduind despre Dacia noastră".

Titanul spiritului național încheie patetica sa cuvântare cu îndemnul „Să fim vrednici de ce avem!"

Iar noi încheiem încercând să citim printre rânduri:

Ideea renaşterii Daciei în vechile ei granițe, odată ş-o dată, l-a animat şi pe Nicolae Iorga.

El, istoricul de mari subtilități, vede noua Dacie ca pe o mare românitate, renăscută din cenuşă ca pasărea Fenix; însuşi numele Dacia este pavăză şi standard.

La început de ianuarie 2008, când scriitorul Gligor Haşa propunea în Conferința Județeană Hunedoara a Uniunii „Vatra Românească" militantism pentru schimbarea numelui de România în acela de Dacia, peste toți cei care, în unanimitate, au votat, a plutit desigur duhul lui Nicolae Iorga.

ANUNȚ

DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

21-26 Broadway, New York, NY 11106, USA
Phone (718)932 – 1700 or 031 8106172 Fax (718) 728 – 7635
E-mail - regalion2008@gmail.com; website www.dacia.org

Stimate doamne şi stimaţi domni

Avem deosebita onoare de a vă invita să participaţi cu lucrări ştiinţifice la cea de-a IX-a ediţie a Congresului internaţional de Dacologie, **Regalian 2008,** care va avea loc în data de 20 iunie 2008, în Sala Mare a Teatrului Odeon, din Calea Victoriei 40-42, Bucureşti.

Aşa cum v-am obişnuit în ediţiile anterioare ale congreselor noastre, sesiunile şi programele asociate congresului, vor acoperi multiple aspecte ale istoriei Daciei. Aceste oportunităţi de schimb intelectual vor marca stadiul actual al cercetărilor şi vor sugera direcţiile viitoare oferind atât cercetătorilor consacraţi cât şi celor mai tineri un forum ştiinţific de înalt nivel pentru lucrările prezentate.

Spre deosebire de ediţiile trecute, anul acesta durata congresului va fi mai scurtă cu o zi iar lucrările vor fi selectate mai riguros de un juriu format din personalităţi de marcă ale istoriei româneşti precum Dr. Viorica Enăchiuc, conf.univ. G D Iscru , prof. Timotei Ursu.

Personalitatea marcantă căreia îi este dedicat acest congres este **Regalian** primul reunificator al Daciei

Lucrările prezentate la congres se vor axa în special pe subiectul principal, **„Regalian, 1750 de ani de la eliberarea Daciei de sub romani”,** dar în limita spaţiului disponibil vor fi acceptate şi alte lucrări care vor prezenta aspecte importante ale istoriei, culturii şi civilizaţiei Daciei.

CONDIŢII DE PARTICIPARE

1. Lucrările trebuie să fie în esenţă originale şi nepublicate în prealabil.
2. Trebuie completat un Formular de participare pe care îl găsiţi la adresa www.dacia.org şi trimis împreună cu rezumatul lucrării. De asemenea se vor preciza următoarele informaţii – numele şi prenumele autorului, instituţia cu care este afiliat, adresa completă, numărul de telefon şi fax precum şi adresa e-mail.
3. Fiecare participant va trimite lucrarea care urmează a fi prezentată, însoţită de un rezumat.
4. Rezumatul trebuie redactat conform indicaţiilor din ghid, nu trebuie să conţină mai mult de 300 de cuvinte şi trebuie să indice clar conţinutul materialului principal, metodologia şi concluziile.
5. Atât rezumatele cât şi lucrările trimise vor fi pe suport electronic, iar dacă vor fi trimise prin poştă vor fi obligatoriu însoţite de copia pe CD sau pe dischetă. Apelând la înţelegerea dumneavoastră, vă anunţăm că orice lucrare sau rezumat care nu va fi însoţit şi de varianta electronică, va fi automat eliminat fără a fi citit.
6. Lucrările pot ocupa un spaţiu de maxim 10 pagini scris în TIMES NEW ROMAN, mărime 14, iar citirea lor nu trebuie să depăşească 15 minute.
7. Lucrările însoţite obligatoriu de rezumate vor fi trimise fie via e-mail la adresa regalion2008@gmail.com , fie prin poştă cu formatul electronic corespunzător, pe adresa **Dacia Revival International Str. Cerceluş nr. 71 Sector 3, Bucureşti în atenţia domnului Andrei Bănică.**
8. Data limită de primire a lucrărilor va fi 25 mai, după această dată orice lucrare fiind refuzată.
9. Ca şi în anii precedenţi, nu există nicio taxă de participare la congres. Locurile din acest an fiind limitate la 300, accesul în sală se va face începând cu lectorii care vor prezenta lucrări, cu posesorii de invitaţii, iar restul de locuri neocupate vor fi completate în ordinea înregistrării.
10. Pentru informaţii suplimentare puteţi obţine informaţii la numărul de telefon 0726113151 sau de pe site-ul fundaţiei www.dacia.org

Vă mulţumim şi vă aşteptăm la cel de-al IX-lea **Congres Internaţional de Dacologie – Regalian 2008**.

Andrei Bănică
Directorul Comitetului de Organizare

Tradiții și simboluri

Obârşia unor tradiții

Mioara CĂLUŞIȚĂ-ALECU

Românii au păstrat tradiții impresionant de vechi, care le dovedesc existența continuă în vechea lor vatră. Oamenii arhaici îşi ilustrau credințele în folclor, simbol şi limbă, opere vii, care se transmiteau şi evoluau o dată cu urmaşii celor care le-au creat. În decursul timpului, multor opere folclorice li s-au adăugat elemente noi, care să le încadreze în lumea în care circulau. Din această cauză, unora nu li se mai recunoaşte vechimea, iar pentru cele mai multe descifrarea obârşiei lor se mai poate face numai sub semnul ipotezei.

Un exemplu ilustrativ este balada *Mioriţa*. Numai Adrian Fochi a publicat în monumentala sa carte ***Mioriţa*, tipologie, circulație, geneză, texte,** apărută în 1964, 930 de variante ale baladei găsite pe teritoriul locuit de români, inclusiv în Macedonia şi în Yugoslavia. O asemenea răspândire şi vitalitate a baladei atestă că ea îşi are originea într-un ritual comun foarte vechi. În baladă este prezentat un cioban care urma să fie sacrificat de tovarăşii săi. Întrucât sacrificiul uman nu mai era de actualitate, în *Mioriţa* publicată de Vasile Alecsandri se spune că tovarăşii ciobanului hotărâseră să-l ucidă din invidie, pentru că acesta avea oi mai multe. Dar, în felul acesta, apare inexplicabil cum, la aflarea veştii, ciobanul, în loc să se apere, transmite ultimele lui dorințe Mioriței laie, oaia fecioară neagră, prietena lui. Multe variante transilvane în formă de colind, mai conservatoare întrucât se rosteau de un colectiv, nu cuprind justificări.

În unele studii s-a considerat că *Mioriţa* se referă la un ritual inițiatic. Teohari Antonescu, în cartea **Cultul Cabirilor în Dacia,** apărută în 1889, făcea o paralelă între Mioriţa şi cultul Cabirilor. Theodor D. Speranția în **Mioriţa şi Căluşarii urme de la Daci şi alte studii de folclor**, apărută în 1915, arăta că sacrificiul uman efectuat de daci prin trimiterea unui sol la Zeu (conform relatării lui Herodot în IV, 94), era anunțat în *Mioriţa* şi ilustrat în „Căluşari". În acest joc, adaptarea la viața contemporană s-a realizat prin înlocuirea sulițelor cu bețe. În lucrarea **Elemente mitice în balada *Mioriţa*** publicată în 1993 în cartea „Zalmoxis", am arătat că multe opere folclorice amintesc de vechile ritualuri păgâne.

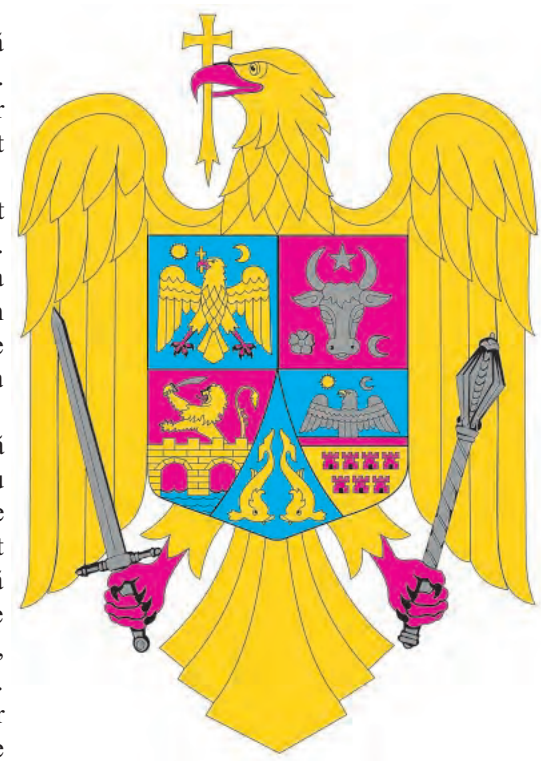

Pentru unele mituri apărute în Occident este greu de stabilit dacă au o origine independentă sau s-au născut sub influența Orientului. Astfel, s-ar putea ca Montsalvat să fie o altă imagine a munților Meru şi Cogaion, iar Sfântul Graal să fie o actualizare a vasului ținut în mână de zeița Gaea sau de zeul scit Targitau.

Vasile Lovinescu s-a străduit să dovedească că în Dacia a existat un centru inițiatic care şi-a lăsat amprenta în folclorul românesc. Pentru argumentare a folosit şi multe informații din „Dacia Preistorică" a lui N. Densuşianu. În 1936–1937, el a publicat în „Études traditionelle" a lui René Guénon un ciclu de articole semnate Geticus. Acestea au apărut în limba română în 1994, în cartea **Dacia Hiperboreană.**

V. Lovinescu împărtăşea concepția susținută de R. Guénon, că tradițiile aşa-zis populare nu erau populare ca origine; ele aparțineau unor asociații de inițiați şi conțineau date ezoterice. Când asociațiile de inițiați au fost pe punctul de a se stinge, acestea le-au încredințat masei de oameni care le-au adoptat şi le-au transmis fără să înțeleagă conținutul lor profund. Desigur că şi în Dacia au existat inițiați care şi-au popularizat învățăturile într-o formă simbolică prin basme, balade, cântece..., poate chiar pe când asociațiile lor erau în înflorire.

V. Lovinescu a arătat că anumite basme corespund practicilor de inițieri în mistere; de pildă, Făt-Frumos trebuia să treacă anumite

probe ca să se unească cu Ileana Cosânzeana, cea care reprezenta puterea Śakti din tradiția hindusă. Multe tradiții păgâne au fost adaptate religiei creştine; astfel, Ianus, zeul cu două fețe, a devenit Ion-Sânt-Ion, iar Ciubăr Vodă ar indica un posesor al vasului cu licoarea sfântă. Chiar şi legendele de întemeiere ale Voivodatelor române au fost interpretate de V. Lovinescu ca mituri. Am analizat lucrarea sa în cartea **Înțelepciune străbună,** apărută în anul 2002.

În **Legenda lui Ion Huniade Corvin,** se spunea că, în copilărie, Ion/Iancu a făcut o călătorie cu părinții săi. Aceştia, obosiți, s-au culcat. Pe când ei dormeau sub un arbore, Ion a scos inelul de aur al tatălui său Voicu, dar un corb i l-a luat şi a zburat cu el. Trezindu-se, tatăl a săgetat corbul şi a recuperat inelul. Acest fapt a fost considerat de V. Lovinescu un mit alchimic. Se spune că stema Transilvaniei ilustrează această legendă: corbul a furat inelul deasupra a şapte turnuri, care simbolizează şapte cetăți importante ale Principatului transilvan.

La acestea adaug unele observații care sugerează că această legendă actualizează şi tradiții mai vechi. Pe o monedă latină comemorativă din timpul lui Filip Arabul, zeița Dacia are în dreapta ei o pasăre cu un inel în cioc (fig. 161 din Dacia Preistorică). Turnuri similare de cetăți sunt şi pe o gemă dacică publicată în articolul „Cultul Cavalerilor Danubieni" (*Magazin istoric*, nr. 12, 1970). După ce latinul Cicero a divorțat, fosta lui soție s-a căsătorit cu Messala Corvinus, deci şi numele Corvin ar putea fi anterior legendei.

Conform tradiției, Muntenia şi Moldova au fost întemeiate de voievozi veniți de peste munți, din Ardeal. Să fie, cum presupunea P. L. Tonciulescu, o amintire a faptului că, după potop, când apele s-au retras din câmpiile inundate, acestea au fost repopulate de oameni coborâți dintre munți?

Întemeietorul Munteniei, Negru Vodă, a venit din Făgăraş călăuzit de o pasăre. Poate că la început a fost legendara phoenix, devenită apoi corb, – pasăre neagră vorbitoare şi, în sfârşit, acvila din stema Țării Româneşti.

N. Densuşianu menționa că geto-dacii erau pelasgi, descendenți din Pelasgos cel născut din Pământul Negru. Ei erau fiii Gaeei, zeița Pământului Negru. Turcii încă numeau Muntenia Valahia Neagră, deşi nici dacii, nici valahii nu erau negri. Ei moşteneau atributul mamei lor, – Pământul Negru, – căreia, cum se arăta în „Iliada", i se jertfeau oi, fecioare negre, ca *Miorița*. După creştinare, țara adoratorilor Gaeei a devenit Grădina Maicii Domnului. Continuând tradiția, un Negru Vodă a întemeiat Valahia Neagră, un alt Negru Vodă a fundat un măreț monument religios, mănăstirea de la Curtea de Argeş. Chiar şi marea geților a devenit Marea Neagră.

Întemeietorul Moldovei, voievodul Dragoş, a coborât din Maramureş prin cheile Prislopului. Numele lui sugerează Dragonul. Ca vânător, el a urmărit sau a fost călăuzit de un zimbru – bour –. Ca şi cavalerul trac, Dragoş era însoțit de o cățea. Ca şi zeul Mithra, el a ucis bourul. Cățeaua lui, Molda, s-a înecat într-un râu, căruia i s-a dat numele Moldova. Capul de bour a fost pus pe stema voievodală.

Deşi existența voievodului Dragoş este consemnată de istorici, şi această legendă este o actualizare a unor tradiții vechi. B. P. Hasdeu arăta că numele Moldovei era anterior lui Dragoş, poate era chiar dacic sau provenea din Mulde, denumirea gotă a oraşului Baia. Şi simbolul cap de bour era vechi, căci apărea reprezentat pe plăcile de plumb cu inscripții dacice găsite la Sinaia. Aşa cum a arătat Mihai Ardeleanu în **Stema Moldovei – geografie sau mitologie**? Enigma capului de bour, (Almanah Luceafărul estival, 1985), capul de bour era un simbol lunar, luminos. Ca urmare, în actuala stemă adoptată după revoluție, capul de bour nu trebuia înnegrit ca să fie asemenea cu zimbrii sălbatici.

Pornind de la un text al lui Iornandes/Iordanes, s-a emis ipoteza că şi numele dinastiei Basarabilor ar fi dac şi ar proveni din numele unei caste din care se alegeau regii şi preoții.

Scrierile antice care pomenesc de existența în Dacia a Polului Getic, şi Cardinex Mundi (țâțâna lumii), de călugării păgâni ktistai (ctitori) şi pleistai (constructori de polisuri), ca şi analiza atentă a tradițiilor şi a limbii române ne fac să ne întrebăm: a existat un centru religios de inițiați în Dacia? Dacă da, cum a contribuit la formarea spiritualității românilor? După intrarea în Uniunea Europeană, românii îşi vor pierde tradiția sau vor mai păstra în sufletul lor ceva din spiritualitatea strămoşilor?

Bibliografie: Căluşiță-Alecu Mioara, Problemă. Ed. Orfeu 2000, Bucureşti, 2005.

Dacă doriți un abonament la
DACIA MAGAZIN

Trimiteți prin mandat poştal suma de 35 lei pe adresa: Daniela Gridan, 335700, Orăştie, Piața Victoriei 20. Veți primi începând cu luna următoare douăsprezece numere ale publicației noastre.
Vă rugăm să specificați pe mandat adresa poştală corectă la care doriți să primiți revista.

FUNDAȚIA PENTRU CERCETAREA ISTORIEI DACIEI
DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

Președinte – dr. Napoleon Săvescu
21–26 Broadway, New York 11106 USA
tel. 718 932 1700, 031 810 6172
fax 718 728 7635
e-mail: nsavescu@nyc.rr.com

Filiala București
Ilie Enciu
Str. Arbustului, nr. 2D
Sect. 2, București
tel./fax 021 2401218

Filiala Tulcea-Geția Minor
Nicolae Nicolae
Str. Florilor, nr. 35-37
Tulcea
tel. 0729 011003

Filiala Reghin
Ioana Crișan
Str. Rodnei, bl. 7, ap. 6
tel. 0265 511544
e-mail: ioana788@gmail.com

Filiala Transilvania-Banat
Vladimir Brilinsky
Str. Carpați, nr. 12, bl. F, ap. 11, Deva
tel./fax 0254 223853
e-mail: malus_dacus@yahoo.com

AL IX-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE DACOLOGIE

BUCUREȘTI 20 IUNIE

SALA TEATRULUI ODEON

Preț 1,45 lei, 14.500 lei vechi
Pentru străinătate: 1.5 USD

© harta Ion Pachia Tatomirescu